

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

Erasmus School of Economics

Bachelor scriptie Fiscale Economie

Regeerakkoord Rutte III rechtsvormkeuze verstorend?

Naam student: Steven Kok

Studentnummer: 413114

Begeleider: Dr. Y. M. Tigelaar-Klootwijk

Tweede beoordelaar: drs. M.H.M. Smeets

Datum definitieve versie: 11-06-2019

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen	5
1.3 Methodologie	6
1.4 Opzet	6
1.5 Afbakening onderzoek	7
Hoofdstuk 2: Het globale evenwicht	8
2.1 Inleiding	8
2.2 De geschiedenis van het globale evenwicht en het doel van de wetgever	8
2.3 Kritiek globaal evenwicht	11
2.4 Introductie formule	14
2.5 Samenvatting/conclusie	17
Hoofdstuk 3: Belastingheffing van de ib-ondernemer	18
3.1 Inleiding	18
3.2 Winst uit onderneming	18
3.3 Zelfstandigenaftrek	21
3.4 MKB-winstvrijstelling	23
3.5 Tarief	24
3.6 Samenvatting/conclusie	26
Hoofdstuk 4: Belastingheffing van de dga	27
4.1 Inleiding	27
4.2 Heffingsobject vennootschapsbelasting en aanmerkelijk belang	27
4.3 Tarieven per belasting	29
4.4 Het gebruikelijk loon	31
4.5 Samenvatting/conclusie	33
Hoofdstuk 5: Het regeerakkoord en de nominale en effectieve belastingdruk	35
5.1 Inleiding	35
5.2 Relevante fiscale plannen	35

5.3 De berekeningen van de nominale belastingdruk.....	37
5.4 De berekeningen van de effectieve belastingdruk.....	38
5.5 Samenvatting/conclusie.....	45
Hoofdstuk 6: Conclusie/samenvatting.....	46
Bronnen.....	49

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Aanleiding

Dit onderzoek zal zich richten op de fiscale plannen van kabinet-Rutte III en de invloed daarvan op de belastingheffing van de ib-ondernemer en de dga (directeur groot-aandeelhouder). Beide belastingplichtigen vallen onder een aparte fiscale behandeling voor de winst die zij (indirect) behaald hebben over het belastingjaar. De ib-ondernemer wordt belast voor de ondernemingswinst die hij vanuit zijn onderneming heeft verkregen. Deze behaalde winst wordt belast in box 1 onder het regime van de Wet IB 2001. De dga wordt in de belasting betrokken vanwege zijn verkregen voordelen uit de vennootschap. Deze worden belast in box 2 van de wet IB 2001. Daarnaast wordt de vennootschap waarin de dga een aanmerkelijk belang heeft belast volgens de wet VPB 1969 voor de winst behaald in het kalenderjaar. Dit verschil in belastingheffing heeft tot gevolg dat beide belastingplichtigen, gekeken naar een gelijke waarde van behaalde winst, een andere belastingdruk hebben. De belastingdruk is het percentage van de behaalde winst dat uiteindelijk aan de overheid in de vorm van belasting moet worden afgedragen.

De belastingdruk hangt af van meerdere factoren. Voorbeelden hiervan zijn de hoogte van de belastbare winst, bijbehorende tarieven en aftrekposten. Een verandering van deze factoren heeft tot gevolg dat de hoogte van de belastingdruk mee verandert. Vanwege de plannen van het huidige kabinet zal verandering van genoemde factoren zeker optreden. Het kabinet-Rutte III maakte namelijk in 2017 bekend, via het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst', dat het voor de periode van 1 januari 2018 tot en met 2021 meerdere belastingplannen door wil voeren. Het kabinet wenst met deze plannen het belastingstelsel te hervormen. Voor wat betreft de inkomstenbelasting hebben de belastingplannen voornamelijk invloed op de tariefstructuur en het tarief waartegen aftrekposten kunnen worden vergolden. Voor de vennootschapsbelasting hebben de plannen ook invloed op de geldende tarieven en aftrekmogelijkheden van de vennootschap. Een direct gevolg van deze plannen is dat de wijze waarop belasting wordt geheven bij de ib-ondernemer en dga verandert en daarmee ook de bijhorende belastingdruk van beide belastingplichtigen.

Vanwege deze veranderingen in de belastingheffing komt de vraag naar voren of het globale evenwicht in stand blijft. Dit is een vraag waarvan de beantwoording belang heeft aangezien het wenselijk is om een globaal evenwicht te hebben tussen de ib-ondernemer en dga¹. Met globaal evenwicht wordt in dit geval bedoeld dat de belastingdruk voor de ib-ondernemer en dga, bij eenzelfde behaalde winst, globaal gelijk zijn. Op deze manier wordt voorkomen dat bij het maken van een keuze tussen de rechtsvormen, fiscale motieven een doorslaggevende rol spelen voor de belastingplichtige².

1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen

Het doel van dit onderzoek is om erachter te komen hoe de belastingdruk van de ib-ondernemer en dga in de jaren 2018 tot en met 2021 verandert vanwege de invoering van de belastingplannen van het regeerakkoord van kabinet-Rutte III, en wat dit voor gevolgen heeft voor de keuze van de rechtsvorm. Daarnaast zal voor de jaren 2018 tot en met 2021 worden bestudeerd wat de gevolgen zijn voor het globale evenwicht. Uit het voorgaande vloeit de volgende onderzoeksvraag voort: *Wat voor effect hebben de belastingplannen van kabinet-Rutte III op het globale evenwicht en de keuze van de rechtsvorm van de ib-ondernemer en de dga?*

Het antwoord op de onderzoeksvraag zal worden geformuleerd door de beantwoording van de volgende deelvragen:

- *Wat houdt het globale evenwicht tussen de ib-ondernemer en dga in?*
- *Hoe wordt de ib-ondernemer in de belastingheffing betrokken?*
- *Hoe wordt de dga in de belastingheffing betrokken?*
- *Hoe luiden de relevante belastingplannen uit het regeerakkoord die betrekking hebben op de belastingheffing van de ib-ondernemer en dga?*

¹ Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 4, blz. 5–6.

² Caminada & Stevens, *WFR* 2017/101.

1.3 Methodologie

Dit onderzoek wordt gedaan op basis van een literatuuronderzoek en een empirisch onderzoek. Het literatuuronderzoek heeft betrekking op het verzamelen van informatie over het globale evenwicht, de ib-ondernemer, de dga en de relevante plannen uit het regeerakkoord. Deze informatie zal voornamelijk worden verkregen uit de databanken van de universiteitsbibliotheek van de EUR en het vrijgegeven regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst'. Vervolgens zal met de verzamelde informatie een empirisch onderzoek worden uitgevoerd. Dit empirische onderzoek vangt aan met het opstellen van formules voor de effectieve belastingdruk van de ib-ondernemer en dga. Vervolgens wordt met behulp van deze formules de effectieve belastingdruk van de ib-ondernemer en dga, bij verschillende hoogtes van winst berekend. Met de verkregen gegevens wordt vervolgens de onderzoeksvraag beantwoord.

1.4 Opzet

De scriptie is opgedeeld in zes hoofdstukken. In het tweede hoofdstuk zal het globale evenwicht aan bod komen. Hier zal worden ingegaan op de geschiedenis en het ontstaan van het globale evenwicht. Daarnaast wordt nog besproken wat de wil van de wetgever betreffende het globale evenwicht is en zullen punten van kritiek op het globale evenwicht naar voren komen. Als laatste zal er een formule worden geïntroduceerd om de effectieve belastingdruk van de ib-ondernemer en dga te berekenen. Hoofdstuk drie richt zich op de belastingheffing van de ib-ondernemer. De vereiste onderdelen voor de belastingheffing, zoals heffingsgrondslag en tarief komen hier aan bod. Hoofdstuk vier gaat over de belastingheffing van de dga. De vereiste onderdelen voor het heffen van belasting bij de dga worden hier besproken. In hoofdstuk vijf komt het regeerakkoord Rutte III naar voren en zullen de relevante belastingplannen voor dit onderzoek naar voren komen. Daarnaast gaat hoofdstuk vijf in op de verandering van de belastingdruk van de ib-ondernemer en dga vanwege het regeerakkoord. Dit zal worden uitgevoerd voor elk jaar waarop het regeerakkoord betrekking heeft. In dit hoofdstuk wordt de benodigde informatie verkregen om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag. Als laatste zal in hoofdstuk zes alle verkregen informatie worden samengevat. Hiermee zal antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag en een eindconclusie worden gegeven.

1.5 Afbakening onderzoek

Om een betrouwbaar en uitvoerbaar onderzoek te verrichten, wordt in deze scriptie uitgegaan van meerdere afbakeningen en aannames.

Als eerste wordt aangenomen dat de ib-ondernemer een 100%-belang heeft in zijn onderneming. Daarnaast wordt aangenomen dat de dga een aandelenbelang heeft van 100% in de vennootschap. Deze keuze is gemaakt omdat uitgekeerd dividend vanuit de vennootschap dan volledig aan de dga kan worden toegerekend. Hieruit volgt dat vergelijking van de belastingdruk tussen de ib-ondernemer en dga bij een even grote behaalde winst beter is uit te voeren. Wat nog wel wordt aangenomen is dat de dga zijn 100% aandelenbelang gedurende tenminste de jaren 2018 tot en met 2021 behoudt.

Daarnaast wordt aangenomen dat de onderneming en de vennootschap geen te verrekenen verliezen hebben en dat de vennootschap ook geen aftrekbare giften heeft. Ook wordt aangenomen dat de belastingplichtigen nog niet de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt. Dan wordt ook nog aangenomen dat de ib-ondernemer en dga woonachtig zijn in Nederland en daarmee als binnenlands belastingplichtigen kunnen worden beschouwd.

Voor dit onderzoek wordt verder aangenomen dat de ib-ondernemer enkel recht heeft op de MKB-winstvrijstelling en van de ondernemersaftrek enkel de zelfstandigenaftrek. De MKB-winstvrijstelling wordt als toepasbaar beschouwd aangezien hier al recht op bestaat wanneer de belastingplichtige kwalificeert als ondernemer. Voor de zelfstandigenaftrek moet de belastingplichtige naast het zijn van ondernemer ook voldoen aan het uren criterium. De ib-ondernemer heeft recht op de zelfstandigenaftrek omdat in dit onderzoek wordt aangenomen dat de ib-ondernemer voldoende uren besteedt aan werkzaamheden voor de onderneming en hij zijn tijd grotendeels besteedt aan werkzaamheden betreffende deze onderneming.

Hoofdstuk 2: Het globale evenwicht

2.1: Inleiding

In dit hoofdstuk zal de leer van het globale evenwicht naar voren komen. Eerst zal worden besproken wanneer de terminologie van het globale evenwicht is ontstaan. Vervolgens zal besproken worden wat de mening van de wetgever over het globale evenwicht is. Hierna zal kritiek op het globale evenwicht naar voren komen. Als laatste zullen de eerder vermelde formules voor de effectieve belastingdruk geïntroduceerd worden. Aan het einde van dit hoofdstuk zal het mogelijk zijn de eerste deelvraag te beantwoorden. Deze luidt: *‘Wat houdt het globale evenwicht tussen de ib-ondernemer en dga in?’*

2.2: De geschiedenis van het globale evenwicht en het doel van de wetgever

Na de bezetting door de Duitsers zijn er in Nederland meerdere belastingherzieningen doorgevoerd. Bij de belastingherziening in de jaren ‘60 werden ontwerpen en suggesties voor nieuwe wetten betreffende de loonbelasting, inkomstenbelasting en de VB (toen geldende vermogensbelasting) ingediend. Uit deze belastingherziening is toen de Wet op de inkomstenbelasting 1964 tot stand gekomen. Daarnaast is ook het ontwerp voor de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 naar voren gebracht en ingevoerd. Deze nam toen de plaats in van het Besluit VPB 1942³.

Het was rond deze tijd dat de term ‘globaal evenwicht’ voor het eerst zijn intrede deed. De leer van het globale evenwicht werd door Grapperhaus, indertijd de staatssecretaris van financiën van Nederland, in 1966 uit de wetgeschiedenis afgeleid⁴. Het globale evenwicht houdt in dat de belastingdruk op de winst verkregen uit verschillende rechtsvormen waarin ondernemingen gedreven worden, evenwichtig moet zijn of met andere woorden globaal gelijk moeten zijn⁵. Grapperhaus beargumenteerde dat het aanwezig zijn van het globale evenwicht een logisch gevolg is van het feit dat de fiscale wetgever een neutrale houding

³ *Stb.* 1969, 445.

⁴ F.H.M Grapperhaus, *De besloten NV fiscaal vergeleken met de persoonlijke ondernemer en de open NV*, proefschrift d.d. 10 november 1966, FED, Amsterdam 1966.

⁵ Wuisman, *IVOR* 2011/81, par. 6.6.8.

wenst aan te nemen ten opzichte van de rechtsvorm waarin de onderneming wordt gedreven⁶. Deze rechtsvormen betreffen rechtsvormen met of zonder rechtspersoonlijkheid. De rechtsvormen zonder rechtspersoonlijkheid worden ook wel ib-ondernemingen genoemd en betreffen de eenmanszaak, vennootschap onder firma, de maatschap en de commanditaire vennootschap. De rechtsvormen met rechtspersoonlijkheid staan bekend als rechtspersonen en betreffen de bv, nv, stichting, vereniging en coöperatie.

De wetgever doelt met deze neutrale houding erop om mogelijke massamigratie in een bepaalde rechtsvorm vanwege fiscale motieven zoveel mogelijk in te perken⁷. Voor een verklaring van dit doel van de wetgever wordt verwezen naar het beginsel van 'rechtsvormneutraliteit'⁸. Vanuit het oogpunt van rechtsvormneutraliteit volgt dat ondernemers die onder de Nederlandse belasting vallen, even zwaar belast worden ongeacht de rechtsvorm van betreffende onderneming. Uit de literatuur zijn twee argumenten voor rechtsvormneutraliteit naar voren gekomen. Het eerste argument is dat de keuze voor een rechtsvorm fiscaal niet uit moet maken. Het tweede argument is het behouden van gelijke concurrentievoorwaarden. Vanuit het oogpunt van rechtsvormneutraliteit kan aan deze twee argumenten worden voldaan wanneer bij een overstap van rechtsvorm de belastingdruk van de belastingplichtige niet verandert⁹. Dit toont namelijk aan dat elke rechtsvorm even zwaar wordt belast en dat er geen rechtsvorm aanwezig is met een sterkere concurrentiepositie vanwege voordelige fiscale behandeling. Wat nog kan worden gezegd is dat dit doel van de wetgever als een extreme vorm van het globale evenwicht kan worden beschouwd. Waarbij het globale evenwicht enkel streeft naar een gedeeltelijk evenwicht, doelt de wetgever juist op een gelijke belastingdruk van elke rechtsvorm bij elke waarde aan winst.

De Wet VPB 1969 werd mede gerechtvaardigd vanuit de leer van het globale evenwicht. Grapperhaus was verantwoordelijk voor de totstandkoming en vormgeving hiervan samen met minister Witteveen¹⁰. Er werd beredeneerd dat de vennootschapsbelasting noodzakelijk was om een globaal evenwicht te creëren tussen de verschillende rechtsvormen. Bij het

⁶ F.H.M. Grapperhaus, De besloten NV fiscaal vergeleken met de persoonlijke ondernemer en met de open NV (diss. KUB), Amsterdam: N.V. Uitgeverij Fed 1966, blz. 85.

⁷ Kammerstukken II 2017/18, 32140, nr. 33, blz. 11-12.

⁸ Soest, van, WFR 1967/916.

⁹ Vording, NTFR 2010/2052.

¹⁰ Strik, Cursus Belastingrecht Archief 2017/Vpb.0.0.3.b.

ontbreken van een vennootschapsbelasting zou een globaal evenwicht niet mogelijk zijn vanwege het handelen van belastingplichtigen. Aanmerkelijkbelanghouders konden de belasting dan opschuiven naar de toekomst door winstoppotting toe te passen. Dit had als gevolg dat aanmerkelijkbelanghouders geen belasting verschuldigd waren over het inkomen uit aanmerkelijk belang indien dit niet werd uitgedeeld. Daarnaast betekende het ontbreken van een vennootschapsbelasting dat een ondernemer die een ib-onderneming dreef en werd geconfronteerd met een ib-heffing, bijna altijd slechter af was¹¹.

Naast de vennootschapsbelasting zijn er met het oog op het behouden van het globale evenwicht, door de jaren heen, meerdere maatregelen ingevoerd. Een voorbeeld van deze maatregel is het invoeren van de MKB-winstvrijstelling in 2007. De MKB-winstvrijstelling werd ingevoerd om eventueel vluchtgedrag van nieuwe en huidige marktdeelnemers naar een rechtsvorm te verminderen en hiermee het globale evenwicht te herstellen¹². In 2007 bedroeg namelijk voor de ib-ondernemer het toptarief 52% terwijl het algemene tarief voor de vennootschapsbelasting en het ab-tarief samen tot een belastingdruk van 44,125% leidde¹³. De MKB-vrijstelling heeft toen het globale evenwicht gedeeltelijk hersteld. De MKB-winstvrijstelling wordt verder besproken in hoofdstuk drie. Een andere maatregel was het invoeren van de gebruikelijk-loonregeling. Deze regeling is op 1 januari 1997 ingevoerd en heeft de fiscale aantrekkelijkheid van rechtspersonen tegenover ib-ondernemingen flink teruggebracht¹⁴. Deze regeling komt in hoofdstuk vier verder naar voren.

Grapperhaus heeft in een latere publicatie nogmaals toegelicht wat hij met een globaal evenwicht bedoelde. Hij meende te zeggen dat het globale evenwicht te beschrijven is als een evenwicht waarbij het voor grote ondernemingen het gunstigst is om een rechtsvorm te kiezen die onder de vennootschapsbelasting valt en waarbij kleine ondernemingen beter een ib-plichtige rechtsvorm kunnen kiezen. Voor de middelgrote ondernemingen zou een globaal punt aanwezig zijn waarbij de keuze voor de rechtsvorm niet wordt beïnvloed door fiscale motieven¹⁵. Dit punt wordt ook wel het omslagpunt genoemd.

¹¹ Strik, *Cursus Belastingrecht*, Vpb.0.0.1.e2 Leer van het globale evenwicht.

¹² Stevens, *WFR* 2010/744.

¹³ Jansen, *TB* 2007/1.

¹⁴ Stevens, *WFR* 2010/744.

¹⁵ Grapperhaus, *WFR* 1968/1073.

Grapperhaus heeft ook duidelijk laten weten dat het globale evenwicht feitelijk niet cijfermatig is te berekenen. Hij beargumenteerde dat rechtspersonen en ib-ondernemingen qua fiscale structuur dusdanig verschillen, dat een vergelijking niet mogelijk is. Ik ben zelf van mening dat een vergelijking wel mogelijk is door te kijken naar het verschil in uiteindelijke belastingdruk. Daarnaast lichtte Grapperhaus wel toe dat het globale evenwicht meetbaar is als de mate van succes dat de fiscale wetgever heeft met zijn politiek van neutraliteit van belastingheffing ten opzichte van de rechtsvorm¹⁶. Een cijfermatige berekening van deze neutraliteit zal dan een indicator zijn voor de aanwezigheid van het globale evenwicht.

2.3: Kritiek globaal evenwicht

Hoewel het streven van de fiscale wetgever naar een globaal evenwicht en daarmee een gelijke belastingheffing van winst uit een ib-onderneming en een rechtspersoon een goede gedachte is, neemt dit niet weg dat het idee van het globale evenwicht steeds kritiek heeft gekend. Dit is niet omdat het bereiken van een globaal evenwicht niet wenselijk is, maar juist omdat een echt globaal evenwicht nooit zou hebben bestaan. Meerdere kritiepunten zijn in de loop van de tijd naar voren gekomen.

Gedrag belastingplichtigen

Ten eerste zou er geen globaal evenwicht aanwezig zijn vanwege het gedrag van de belastingplichtigen. Een voorbeeld hiervan is al in de Wet IB 1964 naar voren gekomen. Het probleem is dat bv's doorgaans niet of nauwelijks dividend uitkeren. De voor het globale evenwicht noodzakelijke heffing op dividend ontbreekt daardoor, en het globale evenwicht kan dan niet worden bereikt. Grapperhaus heeft ook in 1985 erkend dat het globale evenwicht in feite niet (meer) bestaat omdat het de vennootschap vrijstaat dividenduitkeringen achterwege te laten¹⁷. Een ander voorbeeld is het gedrag dat dga's toonden voordat de gebruikelijk-loonregeling werd ingevoerd. Vele dga's, hoewel ze werkzaamheden verrichtten voor de vennootschap, zagen af van het opnemen van een

¹⁶ Grapperhaus, *FED* 1966, p. 52.

¹⁷ Zie F.H.M. Grapperhaus, *De ondernemingsbelasting opnieuw van stal gehaald*, in: *Leids Fiscaal Jaarboek 1985* (Mobach-bundel), Gouda Quint, Arnhem 1985, blz. 27.

salaris. Hiermee creëerden ze een nihil inkomen waarover geen inkomstenbelasting verschuldigd was en waarmee de verschuldigde belasting werd verminderd¹⁸. Dit was onrechtvaardig tegenover ib-ondernemers en werknemers in loondienst. Bij deze belastingplichtigen wordt het arbeidsinkomen namelijk wel in de inkomstenbelasting betrokken.

Verschil in heffingsgrondslag en tarief

Het tweede punt van kritiek op het bestaan van een globaal evenwicht is het verschil in heffingsgrondslag en de bijhorende tarieven, tussen de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting. Een voorbeeld van verschil in grondslag is het feit dat de fiscale faciliteiten in de inkomstenbelasting, zoals de ondernemersaftrek, fiscale oudedagsreserve en de MKB-winstvrijstelling, niet toepasbaar zijn in de vennootschapsbelasting¹⁹. Het verschil in tarief komt omdat de belastbare winst in de inkomstenbelasting onderhevig is aan een progressief stelsel van vier tariefschijven terwijl de winst in de vennootschapsbelasting enkel onderhevig is aan twee tarieven. Dit verschil in grondslag en tarief heeft tot gevolg dat een globaal evenwicht nimmer volledig zal optreden.

Zo deed Rensema de volgende uitspraak over het bestaan van een globaal evenwicht: *‘De conclusie kan in ieder geval zijn dat het globale evenwicht niet bestaat, niet voor individuele ondernemingen en ook niet over de hele lijn. Er is slechts een evenwichtspunt bij een bepaalde grootte van de winst. Dat evenwichtspunt kan slechts globaal berekend worden, maar dat is toch iets heel anders dan een globaal evenwicht’*²⁰. Daarnaast schreef Van Dijk het volgende: *‘Het globale evenwicht bestaat niet. Het hele systeem gaat ervan uit dat men de BV vorm kiest indien de winst een zekere grens overschrijdt’*²¹. Zowel Rensema als van Dijk zagen in dat vanwege het verschil in tarief en grondslag tussen de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting een globaal evenwicht tussen IB-ondernemingen en rechtspersonen niet aanwezig kon zijn.

¹⁸ M.J.G.A.M. Weerepas, *‘Cursus Belastingrecht, loonbelasting’* onderdeel 2.4.

¹⁹ Vgl. Hessels & Hooge, *EIM* 2006, blz. 20.

²⁰ J. Rensema, in: *Fiscale winst en draagkracht van zelfstandigen*, Deventer: Kluwer 1976, blz. 14 en 15.

²¹ Dijk, van, *WFR* 1983/854.

Berekening globaal evenwicht

Het laatste punt van kritiek is de methode van hoe de aanwezigheid van een globaal evenwicht wordt bepaald. Dit wordt gedaan door het vergelijken van tarieven. Stevens en De Smit hanteren de volgende vergelijking:

$$(\text{toptarief Box 1}) - (\text{toptarief Box 1}) * (\text{tarief MKBwinstvrijstelling}) \approx \text{toptarief VPB} + \text{tarief Box 2} * (1 - \text{toptarief VPB})^{22}.$$

De linkerzijde van de formule geeft de nominale belastingdruk weer van de ib-ondernemer. De rechterzijde van de formule geeft de nominale gecombineerde VPB/IB belastingdruk weer van de dga.

Deze formule zal nu worden ingevuld met gegevens die geldig zijn voor het jaar 2019. Het toptarief van de inkomstenbelasting voor box 1 is 51,75%. De MKB-winstvrijstelling bedraagt 14% van de verkregen winst minus de ondernemersaftrek²³. Het hoogste tarief van de vennootschapsbelasting is 25% en het tarief van box 2 is 25%. Het invullen van deze waarden leidt tot de volgende nominale belastingdruk:

$$\text{Nominale belastingdruk ib-ondernemer: } 51,75\% - (14\% * 51,75\%) = 44,51\%$$

$$\text{Nominale belastingdruk dga: } 25\% + 25\% * 75\% = 43,75\%$$

Uit de berekening volgt dat de belastingdruk voor de ib-ondernemer en dga nominaal nagenoeg gelijk zijn ($44,51\% \approx 43,75\%$). Het tarief van de ib-ondernemer is 0,76% hoger, wat een klein verschil is. De wetgever zou hieruit kunnen concluderen dat zijn streven naar een globaal evenwicht de goede kant op gaat. Toch is het niet ingewikkeld om op te merken dat bij het gebruiken van deze vergelijking voor het bepalen van de belastingheffing relevante punten niet worden meegenomen.

Zo is De Vries van mening dat het enkel vergelijken van tarieven tussen de ib-ondernemer en dga geen bewijs is voor de aanwezigheid van een globaal evenwicht²⁴. Ik ben het met hem eens. Het bedrag waarvoor de belasting wordt berekend is namelijk ook van belang. De

²² Stevens & de Smit, de, *Elementair Belastingrecht* 2016, blz. 333.

²³ Art 3.79a Wet IB 2001 geldig in 2019.

²⁴ Vries, de & Sillevius, 'Cursus Belastingrecht, vennootschapsbelasting' onderdeel 0.0.1.e2,e3.

formule houdt geen rekening met hoe de hoogte van dit bedrag voor beide rechtsvormen precies tot stand is gekomen. Beide belastingplichtigen gebruiken een andere methode om dit bedrag te berekenen. Zo komt de ib-ondernemer tot de belastbare winst door zijn behaalde winst te nemen en daar de ondernemersaftrek en MKB-winstvrijstelling vanaf te halen. Een vennootschap verkrijgt het belastbare bedrag door de winst te verminderen met de te verrekenen verliezen en giften. Hieruit volgt dat wanneer de belastingdruk voor beide belastingplichtigen qua tarief gelijk is, dit niet direct betekent dat de winst van de vennootschap gelijk is aan de behaalde winst van de ib-onderneming.

Wuisman trekt de gegeven formule verder in twijfel omdat het gegeven evenwicht onder andere niet onafhankelijk van de hoogte van de tarieven is gedefinieerd²⁵. Bij het hiervoor berekende evenwicht is gebruik gemaakt van het toptarief van de inkomstenbelasting en het hoogste tarief van de vennootschapsbelasting. Het is maar de vraag of dit evenwicht ook optreedt bij belastingplichtigen met een winst waarvoor de lagere tarieven gelden.

2.4: Introductie formule

In de vorige paragraaf is het globale evenwicht flink bekritiseerd. Deze kritiek uitte zich in het aanwezig zijn van een tariefverschil, een verschil in grondslag en gedrag van belastingplichtigen. Daarnaast is ook de berekening van de nominale belastingdruk bekritiseerd. Deze kritiek uitte zich in twee vormen. Als eerste wordt getwijfeld of het berekende globale evenwicht in stand blijft bij de lagere tarieven. Als tweede is kritiek gegeven op het feit dat het globale evenwicht niet noodzakelijk wordt bepaald bij dezelfde totaalwinst. Om toch een antwoord te kunnen vinden op de onderzoeksvraag, wordt een voorstel voor een nieuwe formule gegeven. Het voorstel is dat de formule met daarin uitsluitend verwerkt de tarieven en daarmee de nominale belastingdruk, wordt omgezet in formules die kunnen dienen om de effectieve belastingdruk te berekenen.

Voor het opstellen van deze formules wordt rekening gehouden met de meest relevante punten die invloed hebben op de verschuldigde belasting en die ook zullen veranderen vanwege het regeerakkoord. Voor de ib-ondernemer zijn dit de ondernemersaftrek, MKB-

²⁵ Wuisman, *IVOR* 2011/81, par. 7.4.2.

winstvrijstelling en de tarieven van box 1. Voor de gecumuleerde belastingdruk van de dga zijn dit de tarieven van de vennootschapsbelasting en het tarief voor het inkomen uit aanmerkelijk belang.

De formule die gebruikt zou kunnen worden voor de berekening van de effectieve belastingdruk ziet er als volgt uit:

$$\frac{(Tarief \left((Winst - x) - (0,14 * (Winst - x)) \right))}{Winst}$$

Winst: De jaarwinst van de onderneming behaald in het kalenderjaar;

(x): De som van de ondernemersaftrek;

0,14: Dit cijfer betreft de MKB-winstvrijstelling;

Tarief: Dit stellen de relevante tarieven voor, die gelden afhankelijk van de hoogte van de winst na aftrek van de ondernemersaftrek en MKB-winstvrijstelling.

De teller is de verschuldigde belasting die de ib-ondernemer moet betalen over de jaarwinst.

De noemer is de jaarwinst van de onderneming in het betreffende kalenderjaar.

Voor de effectieve belastingdruk van de dga geldt de volgende formule:

$$\frac{(Box1 * (x)) + Tarief * (Winst - x) + (Box2)(DIV)}{Winst}$$

Winst: De jaarwinst van de vennootschap;

(x): Het bedrag aan loon van de directeur-grotaandeelhouder;

DIV: Het uitgekeerde dividend aan de aanmerkelijkbelanghouder(dga) in euro's;

Tarief: Dit stellen de relevante tarieven voor, die gelden afhankelijk van de hoogte van de winst van de vennootschap.

De teller geeft de totale verschuldigde belasting voor de dga over de jaarwinst van de vennootschap weer. De noemer geeft de jaarwinst van de vennootschap in het kalenderjaar weer.

Met het vergelijken van de effectieve belastingdruk kan toch een poging worden gedaan om te onderzoeken hoe de preferentie tussen het zijn van een ib-ondernemer of dga en de aanwezigheid van het globale evenwicht, wordt beïnvloed door het regeerakkoord. Dit geeft de mogelijkheid om een antwoord te vinden voor de beide onderdelen van de onderzoeksvraag.

Hoewel Grapperhaus zelf heeft toegegeven dat een globaal evenwicht cijfermatig niet te berekenen is, heeft hij wel gezegd dat het globale evenwicht te meten is aan de mate van succes dat de fiscale wetgever heeft met zijn politiek voor fiscale neutraliteit bij de rechtsvormkeuze. Het is niet moeilijk om te beredeneren dat wanneer de effectieve belastingdruk van de ib-ondernemer en dga dichterbij elkaar ligt, fiscale motieven minder invloed hebben op de keuze van de rechtsvorm. Dit betekent dat hoe dichterbij de effectieve belastingdruk van beide belastingplichtigen bij elkaar ligt, hoe sterker deze fiscale neutraliteit aanwezig is. Om dan een oordeel te kunnen geven of het globale evenwicht in stand blijft bij het regeerakkoord, wordt de volgende methode toegepast. Bij verschillende varianten aan jaarwinst wordt de effectieve belastingdruk van de ib-ondernemer en dga met elkaar vergeleken. Vervolgens wordt bij elke waarde van winst het verschil tussen de effectieve belastingdruk genoteerd. Daarna worden deze verschillen voor het betreffende jaar bij elkaar opgeteld. Deze methode zal voor elk relevant jaar opnieuw worden toegepast. Het is dan mogelijk te beoordelen hoe het globale evenwicht wordt beïnvloed door het regeerakkoord. Stel namelijk dat in het betreffende jaar de som van de verschillen groter is dan het jaar daarna. Dat betekent dat in het volgende jaar het verschil in effectieve belastingdruk tussen de ib-ondernemer en dga over het algemeen kleiner is. Dit betekent dat fiscale motieven in dat jaar gemiddeld minder invloed hebben op de keuze van de rechtsvorm. Hier wordt dan wel aangenomen dat de ondernemingen uniform verdeeld zijn over de winsten. Op deze manier telt elk punt van verschil even zwaar mee voor de berekening. Uit een lagere invloed van fiscale motieven volgt dat de wetgever meer succes

heeft met zijn doel en daarmee is te concluderen dat het globale evenwicht in het volgende jaar verbetert. Deze methode zal worden toegepast in hoofdstuk vijf.

2.5: Samenvatting/Conclusie

Het globale evenwicht is geïntroduceerd door Grapperhaus en naar voren gebracht als een argument voor de totstandkoming van de vennootschapsbelasting 1969. De wetgever wil dat fiscale motieven geen doorslaggevende redenen zijn voor de keuze van een rechtsvorm. De wetgever staat daarom achter de leer van het globale evenwicht. In de loop van de jaren is de leer van het globale evenwicht als één van de argumenten gebruikt om bijvoorbeeld de MKB-winstvrijstelling in te voeren. Het globale evenwicht is om verschillende redenen bekritiseerd. Deze punten zijn het gedrag van de dga in verband met het al dan niet uitkeren van dividend en het verschil tussen zowel de grondslag als tarieven uit de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting. Daarnaast is kritiek geleverd op de manier hoe de aanwezigheid van het globale evenwicht wordt bepaald. In dit onderzoek worden nieuwe formules geïntroduceerd waarmee wordt getracht om een breder beeld van de effectieve belastingdruk van de ib-ondernemer en dga te scheppen. In het volgende hoofdstuk komt de belastingheffing van de ib-ondernemer aan bod.

Hoofdstuk 3: Belastingheffing van de ib-ondernemer

3.1: Inleiding

In dit hoofdstuk zal de wijze van belastingheffing van de ib-ondernemer worden besproken. Als eerste wordt besproken wat wordt verstaan onder 'winst uit onderneming'. Vervolgens komt de zelfstandigenaftrek voor de ib-ondernemer aan bod. Daarna wordt de MKB-winstvrijstelling besproken en als laatste worden de tarieven besproken. Bij de tarieven komen ook de eerste plannen van het regeerakkoord naar voren. De deelvraag voor dit hoofdstuk luidt: *'Hoe wordt de ib-ondernemer in de belastingheffing betrokken?'*.

3.2: Winst uit onderneming

De ib-ondernemer is inkomstenbelasting verschuldigd over zijn behaalde winst uit onderneming. In art. 3.2 Wet IB 2001 staat het begrip 'winst uit onderneming' gedefinieerd.

Deze luidt: *'Belastbare winst uit onderneming is het gezamenlijk bedrag van de winst die de belastingplichtige als ondernemer geniet uit één of meer ondernemingen verminderd met de ondernemersaftrek en de MKB-winstvrijstelling'*.

Voor de uitleg van het begrip 'winst uit onderneming' zijn twee termen van belang. Dit zijn 'ondernemer' en 'winst'. Beide zullen nu worden besproken.

Ondernemer:

In art. 3.4 Wet IB 2001 wordt ingegaan op de definitie van ondernemer. Deze luidt: *'De belastingplichtige voor rekening van wie een onderneming wordt gedreven en die rechtstreeks wordt verbonden voor verbintenissen betreffende die onderneming'*. Uit deze definitie volgt dat twee criteria relevant zijn om als ondernemer voor de inkomstenbelasting te gelden:

- De onderneming moet voor rekening van de belastingplichtige worden gedreven;
- De belastingplichtige moet rechtstreeks worden verbonden voor verbintenissen van die onderneming.

Voor het eerste criterium is het onderdeel '*voor rekening van*' belangrijk ervan uitgaand dat er sprake is van een objectieve onderneming en dat de belastingplichtige een in Nederland wonend natuurlijk persoon is. Van belang is dat er een band bestaat tussen de belastingplichtige en de onderneming. Deze band wordt in ieder geval aanwezig geacht wanneer de belastingplichtige gerechtigd is tot alle resultaten uit de onderneming. Dit betreft niet alleen de jaarwinst maar ook het liquidatieoverschot²⁶. Deze gedachte is terug te vinden in de jurisprudentie. Zo deed rechtbank Gelderland uitspraak over een casus betreffende deze kwestie. In deze casus was een belanghebbende eigenaar van een eenmanszaak. Zij nam het resultaat van deze eenmanszaak niet op in haar aangifte omdat zij van mening was dat zij geen ondernemer was en dat deze aan haar echtgenoot toegerekend diende te worden. De reden die zij gaf, was dat haar echtgenoot werkelijk en uitsluitend alle activiteiten voor de onderneming verrichtte. De rechtbank was echter van mening dat de belanghebbende ondernemer was aangezien de onderneming voor haar rekening werd gedreven. Dit werd onderbouwd met het feit dat aanzienlijk grote leveringen en zakelijke rekeningen van de onderneming op haar naam stonden²⁷. Deze activiteiten zouden voor de rekening en vooral voor het risico van de belanghebbende zijn uitgevoerd.

Bij de rechtbank Breda speelde een casus waarbij juist werd geconcludeerd dat een onderneming niet voor de rekening van de belanghebbende werd gedreven. In deze casus heeft de belanghebbende een broer die een tuinbouwbedrijf uitoefent. Het tuinbouwbedrijf had afspraken gemaakt met derden om zijn producten te verkopen op veilingen. De belanghebbende leverde deze producten naar de veiling. De veiling maakte het geld vervolgens over op de naam van de belanghebbende, maar deze betaalde deze bedragen direct door naar het tuinbouwbedrijf. De rechtbank concludeerde dat hoewel de transacties op naam van de belanghebbende werden gedaan, deze enkel als stroman optrede voor het tuinbouwbedrijf. Door dit feit werd het bedrijf niet voor de rekening van de belanghebbende gedreven²⁸.

Het tweede criterium is dat de belastingplichtige rechtstreeks wordt verbonden voor verbintenissen van de onderneming. Hieraan wordt voldaan wanneer de belastingplichtige

²⁶ Heithuis, Kavelaars & Schuwer 2016, blz. 84.

²⁷ Rb. Gelderland 13 juni 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:3109.

²⁸ Rb. Breda 11 februari 2008, ECLI:NL:RBBRE:2008:BC5427.

tegenover zakelijke crediteuren aansprakelijk kan worden gesteld voor schulden van deze onderneming²⁹. Dit criterium zorgt ervoor dat commanditaire vennoten niet als ondernemer kunnen worden beschouwd³⁰. De formulering '*wordt verbonden*' slaat op het feit dat de belastingplichtige verbonden moet zijn voor verbintenissen die gemaakt zijn na de totstandkoming van de onderneming³¹. Een belastingplichtige die een onderneming heeft opgericht maar voor deze onderneming nog geen verbintenissen is aangegaan, zal vanwege deze formulering niet gelden als ondernemer. Uit de parlementaire behandeling komt ook naar voren dat de belastingplichtige niet volledig aansprakelijk hoeft te zijn voor alle schulden van de onderneming om als ondernemer te worden gezien. Dit is relevant voor samenwerkingsverbanden. Een deelnemer van dit samenwerkingsverband die enkel aansprakelijk is voor bepaalde schulden, kan dus voldoen aan het criterium van rechtstreeks verbonden zijn³².

Winst:

De Wet IB 2001 kent twee winstbegrippen: de totaalwinst (art. 3.8 Wet IB) en de jaarwinst (art. 3.25 Wet IB). Het totaalwinstbegrip betekent dat als winst wordt aangezien, alle gezamenlijke voordelen die, onder welke naam en in welke vorm ook, worden verkregen uit een onderneming. Hierbij wordt het euro-is-euro-stelsel toegepast. Bij dit stelsel wordt als winst aangemerkt, het verschil in waarde van het eindvermogen en beginvermogen van de onderneming, gecorrigeerd voor stortingen en onttrekkingen. Het totaalwinstbegrip is bepalend voor de omvang van de gedurende de gehele bestaansperiode van de onderneming behaalde winst. De wetgever wil evenwel jaarlijks belasting kunnen heffen. Dit is waar het jaarwinstbegrip zijn belang vindt. Op grond van de beginselen van het goedkoopmansgebruik wordt bepaald aan welke jaren de totaalwinst dient te worden toegerekend³³. Deze beginselen zijn voorzichtigheid, realiteitszin en eenvoud, met inachtneming van een bestendige gedragslijn. Het goedkoopmansgebruik geeft de belastingplichtige een flinke mate van vrijheid om waarderingsstelsels toe te passen zodat de winst aan bepaalde jaren kan worden toegerekend³⁴.

²⁹ Kamerstukken II 1998/99, 26 727, nr. 3, blz. 92 (MvT).

³⁰ Kamerstukken II 1999/2000, 26 727, nr. 7, blz. 454–455 (NV).

³¹ Kamerstukken II 1998/99, 26 727, nr. 3, blz. 97–98 (MvT).

³² Kamerstukken II 1999/2000, 26 727, nr. 7, blz. 126–127 (NV).

³³ Heithuis, Kavelaars, Schuiver 2016, blz. 103.

³⁴ Lubbers & Scharrenburg, van, *WFR* 2007/1007.

3.3: Zelfstandigenaftrek

De ib-ondernemer heeft de mogelijkheid een grote aftrekpost toe te passen om zijn behaalde winst uit onderneming te verlagen. Dit is de ondernemersaftrek. Daarnaast heeft de ib-ondernemer mogelijk ook nog recht op andere aftrekposten zoals de dotatie aan de fiscale oudedagsreserve, investeringsaftrek, de willekeurige afschrijving en de persoonsgebonden aftrek.

De ondernemersaftrek staat gedefinieerd in art 3.74 Wet IB 2001 en is het gezamenlijke bedrag van vijf verschillende ondernemersfaciliteiten. Dit zijn de zelfstandigenaftrek, de aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk, de meewerkaftrek, de startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid en de stakingsaftrek. Zoals in de afbakening is aangegeven, is voor dit onderzoek aangenomen dat de ondernemer enkel recht heeft op de zelfstandigenaftrek.

De zelfstandigenaftrek staat in art. 3.76 lid 2 Wet IB 2001. Deze luidt dat indien de ondernemer bij het begin van het kalenderjaar de pensioengerechtigde leeftijd nog niet heeft bereikt, de ondernemer een bedrag van € 7.280 van zijn behaalde winst kan aftrekken. Lid 1 legt een extra voorwaarde op, namelijk dat de ondernemer moet voldoen aan het urencriterium.

Het urencriterium kent een cumulatieve eis voor ondernemers en startende ondernemers: voor de ondernemer geldt dat hij gedurende het kalenderjaar tenminste 1225 uren aan werkzaamheden besteedt in ondernemingen waaruit hij als ondernemer winst geniet, en dat hij van de totale beschikbare tijd voor werkzaamheden (onderneming, arbeid in loondienst, winst uit overige werkzaamheden) minstens de helft van deze tijd besteedt aan werkzaamheden betreffende deze ondernemingen (grotendeelscriterium)

Voor de startende ondernemer geldt het grotendeelscriterium niet als eis. De starter hoeft enkel te voldoen aan de 1225 uren van werkzaamheden en moet als starter kunnen worden beschouwd. De ondernemer is een starter wanneer hij in één of meer van de vijf voorafgaande jaren geen ondernemer is geweest. Daarnaast heeft de starter ook nog recht op € 2.123 extra zelfstandigenaftrek (de startersaftrek) indien in de vijf vorige jaren de zelfstandigenaftrek door de starter niet meer dan twee keer is toegepast.

Om te kunnen bepalen welke uren meetellen voor het urencriterium heeft de Hoge Raad de volgende vuistregel gegeven: 'Als tijd die in beslag wordt genomen door het drijven van een

onderneming geldt alle tijd die wordt besteed aan werkzaamheden die worden verricht met het oog op de zakelijke belangen van de onderneming.³⁵

Een belangrijk doel van de zelfstandigenaftrek is een belastingverlichting voor vooral kleinere ondernemers te creëren³⁶. Deze belastingverlichting is met name bedoeld als compensatie voor het volledig in de progressieve inkomstenbelastingheffing betrekken van de ondernemingswinst. Voor veel kleinere ondernemers geldt dat niet de gehele ondernemingswinst beschikbaar is voor consumptie omdat een deel van de winst wordt geherinvesteerd. Door deze herinvestering van de ondernemingswinst heeft de ondernemer echter in wezen een verminderde draagkracht. De zelfstandigenaftrek probeert deze verminderde draagkracht te compenseren³⁷. Dit argument heeft de vormgeving van de zelfstandigenaftrek tussen 1970 en 1984, in hoge mate bepaald. De zelfstandigenaftrek was bedoeld voor de kleine ondernemer en het recht hierop verdween naarmate de winst van de ondernemer toenam. Dit veranderde echter in het jaar 1985. Vanaf dit jaar werd het recht op zelfstandigenaftrek uitgebreid tot de hoogste winstinkomens. Elke ondernemer kreeg ongeacht de hoogte van de winst, recht op de zelfstandigenaftrek. Dit besluit werd onderbouwd door het feit dat in hetzelfde jaar het VPB-tarief werd verlaagd van 48% naar 43%. De gedachte hierachter is dat lagere winstinkomens bestaan uit een beloning voor arbeid, terwijl hogere inkomens naast een arbeidsbeloning ook een kapitaalbeloning kennen³⁸. Met deze gedachte is het mogelijk om de fiscale behandeling van de ib-ondernemer te vergelijken met die van de dga en daarmee een globaler evenwicht te creëren. Het loon dat de dga krijgt, is te zien als zijn arbeidsbeloning en wat in de vennootschap blijft, kan worden gezien als zijn kapitaalbeloning. Hij betaalt over zijn arbeidsbeloning inkomstenbelasting en over zijn kapitaalbeloning nog niets. Voor de ib-ondernemer dient voor een globaal evenwicht dan een vergelijkbare behandeling te gelden, in die zin dat zijn arbeidsbeloning zwaarder wordt belast dan zijn kapitaalbeloning. De zelfstandigenaftrek biedt hiervoor de mogelijkheid aangezien deze een belastingvermindering geeft op de bovenste laag van de behaalde winst. Voor de ib-ondernemer is een dergelijk deel van de winst toe te kennen aan arbeid, maar naarmate de

³⁵ HR 14-03-2003, ECLI:NL:HR:2003:AF5827

³⁶ Heithuis, Kavelaars, Schuwer 2016, blz. 269-270.

³⁷ Stevens 2001, blz. 465-466.

³⁸ Kamerstukken II 1983/84, 18 262 nr. 3, blz. 8.

winst stijgt, zal meer gelden als kapitaalbeloning. De zelfstandigenaftrek zorgt dan voor een belastingvermindering van de kapitaalbeloning van de ib-ondernemer. Uit deze gedachtegang volgt dat wanneer het VPB-tarief daalt en daarmee de heffing op de kapitaalbeloning van de dga lager wordt belast, de zelfstandigenaftrek moet stijgen om de belasting op de kapitaalbeloning van de ib-ondernemer te beperken³⁹.

3.4: MKB-winstvrijstelling

Naast de ondernemersaftrek is een andere grote ondernemersfaciliteit voor de ib-ondernemer de MKB-winstvrijstelling. De MKB-winstvrijstelling staat in art. 3.79a Wet IB 2001 en houdt in dat de winst van de ondernemer wordt verminderd met 14% van het bedrag van de winst die de belastingplichtige als ondernemer haalt uit zijn onderneming(en), verminderd met de ondernemersaftrek.

De MKB-winstvrijstelling is ingevoerd op 1 januari 2007 en was opgenomen in het wetsvoorstel 'Werken aan winst'⁴⁰. Het percentage bedroeg toen 10%. Het huidig geldende percentage van 14 is vanaf 1 januari 2013 van kracht. Als reden voor de invoering van de MKB-winstvrijstelling werd gegeven dat hiermee een prikkel ontstond om toe te treden tot het ondernemerschap. Met de invoering van de MKB-winstvrijstelling werd het evenwicht in de effectieve belastingdruk voor ondernemers in de vennootschapsbelasting en ondernemers in de inkomstenbelasting gelijk gemaakt. De wetgever heeft met deze invoering een vergelijkbaar effect bereikt als wanneer een tariefverlaging voor ondernemingswinst van toepassing zou zijn⁴¹. Hiermee werd voorkomen dat er een massieve vlucht in de BV plaatsvond⁴².

Na de totstandkoming van de MKB-winstvrijstelling is literatuur verschenen of het niet beter zou zijn de zelfstandigenaftrek op langere termijn af te bouwen en om te zetten in een verhoging van de MKB-winstvrijstelling. Dit onderwerp is besproken in het wetsontwerp Belastingplan 2009. Toen werd gestreefd naar een toename van de werkgelegenheid. Het belastingplan verwijst naar twee Zweedse onderzoekers Henrekson en Johansson. Zij deden in 1990 onderzoek naar het effect van bedrijven op de werkgelegenheid en kwamen tot de

³⁹ Vording, *WFR* 2004/63.

⁴⁰ Kamerstukken II, 2004–2005, 30 107, nr. 2, blz. 2.

⁴¹ M.L.M. Kempen, van, '*Cursus Belastingrecht, inkomstenbelasting*' onderdeel 3.2.39.B.

⁴² Kamerstukken II, 2006–2007, 30 572, nr. 13, blz. 28.

conclusie dat werkgelegenheid vooral gestimuleerd werd door snelgroeende bedrijven. Het plan was toen om de ondernemersfaciliteiten in de inkomstenbelasting evenwichtiger te verdelen en daarbij nadruk te leggen op faciliteiten die het starten en doorgroeien van ondernemingen stimuleert. De stapsgewijze afbouw van de toen geldende opzet van de zelfstandigenaftrek belemmerde echter deze doorgroei in fiscaal opzicht aangezien deze minder werd naarmate de winst steeg⁴³. De MKB-winstvrijstelling zou daarentegen gericht zijn op groei aangezien dit een vast percentage van de winst bleef. Waar ook naar gekeken werd, was dat door de verhoging van de MKB-winstvrijstelling de fiscale behandeling van de ib-ondernemer en dga werd gestroomlijnd⁴⁴. Echter uiteindelijk is het plan van deze omzetting nooit doorgevoerd.

3.5: Tarief

De ib-ondernemer wordt voor zijn winst uit onderneming in box 1 van de inkomstenbelasting belast. De tarieven zijn in art. 2.10 lid 1 Wet IB 2001 opgenomen. De tabel heeft betrekking op het belastbaar inkomen uit werk en woning, waar winst uit onderneming onderdeel van uitmaakt. Een belangrijke eigenschap van de tariefstructuur van box 1 is het progressieve karakter. Dit houdt in dat naarmate de winst toeneemt deze wordt belast tegen een hoger tarief. Dit progressieve karakter is onderbouwd door het draagkrachtbeginsel en de herverdelingsgedachte⁴⁵. Het draagkrachtbeginsel gaat uit van de gedachte dat de sterkste schouders de grootste last dragen. In de context van de inkomstenbelasting wordt met deze sterkte de hoogte van het inkomen bedoeld. Een belastingplichtige met een hoger inkomen dient een groter offer te geven voor het collectieve belang van de samenleving dan een belastingplichtige die minder verdient. Het collectieve belang houdt in zaken die elk individu in de samenleving betreft zoals het onderhoud van de wegen, onderwijs en het bestaan van ziekenhuizen. De herverdelingsgedachte gaat in op het idee dat het wenselijk is voor de belasting om maatschappelijke ongelijkheden in de samenleving te neutraliseren. De ongelijkheid die de belasting bestrijdt, is het verschil in inkomen van verschillende belastingplichtigen.

⁴³ Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 34, blz. 9 (tweede NvW).

⁴⁴ Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 3, blz. 7–9 (MvT).

⁴⁵ M.J. Hoogeveen, ‘*Cursus Belastingrecht inkomstenbelasting*’ onderdeel .2.3.2.A.

Art. 2.10 Wet IB 2001 luidt voor 2019 als volgt:

Bij belastbaar inkomen uit werk en woning van meer dan	maar niet meer dan	Bedraagt de belasting het in kolom III vermelde bedrag, vermeerderd met het bedrag dat wordt berekend door het in kolom IV vermelde percentage te nemen van het gedeelte van het belastbare inkomen uit werk en woning dat het in kolom I vermelde bedrag te boven gaat	
I	II	III	IV
-	€ 20.384	-	36,65%
€ 20.384	€ 34.300	€ 7.471	38,10%
€ 34.300	€ 68.507	€ 12.773	38,10%
€ 68.507	-	€ 33.277	51,75%

Deze tarieven gaan in tegen de plannen van het regeerakkoord van Rutte III. Uit het regeerakkoord volgt namelijk dat in 2019 een zogenoemd tweeschijvenstelsel voor box 1 zou worden geïntroduceerd. De eerste drie schijven van box 1 zouden in elkaar worden geschoven tot een enkele schijf. Het gevolg hiervan zou zijn dat het inkomen uit werk en woning enkel nog een basistarief en een toptarief kent. Het basistarief zou 36,93% zijn en het toptarief 49,5%. Het basistarief zou gelden voor de ondernemer met een belastbaar inkomen dat niet hoger is dan €68600. Voor zover het belastbaar inkomen hoger was dan € 68600 zou het toptarief van 49,5% gelden⁴⁶.

Hier moet wel rekening worden gehouden met de actualiteit van de plannen. Aangezien het regeerakkoord is uitgebracht in 2017 en het nu al 2019 is, moet worden gecontroleerd in hoeverre de plannen nog actueel zijn. Hiervoor wordt gekeken naar de tarieven die voor het jaar 2019 gelden. Hieruit volgt dat drie tariefgroepen blijven gelden, namelijk 36,65%,

⁴⁶ Regeerakkoord 2017-2021 'Vertrouwen in de toekomst', blz. 35-36, V-N 2017/15.3.

38,10% en 51,75%. Voor het jaar 2020 volgt dat er nog steeds drie tariefgroepen zullen bestaan, namelijk 37,05%, 37,80% en 50,50%. In het jaar 2021 zal het gewenste tweeschijvenstelsel uiteindelijk tot stand zijn gekomen. In dit jaar zal een basistarief gelden van 37,05% en een toptarief van 49,50%⁴⁷.

3.6: Samenvatting/conclusie

In dit hoofdstuk is de belastingheffing van de ib-ondernemer naar voren gekomen. De ib-ondernemer valt onder de inkomstenbelasting vanwege zijn behaalde winst die hij als ondernemer geniet uit zijn onderneming. Het tarief waarmee gerekend wordt, is voor de ib-ondernemer progressief. Hij heeft de mogelijkheid zijn verschuldigde winst te verminderen door gebruik te maken van de ondernemersaftrek en de MKB-winstvrijstelling. Beide faciliteiten dragen bij aan een globaal evenwicht. De ib-ondernemer kan eventueel ook nog aanspraak maken op andere kleine aftrekposten. Wat de plannen van het regeerakkoord voor de tarieven betreft, wijken de actuele tarieven af van de tarieven in het regeerakkoord. Een tweeschijvenstelsel treedt uiteindelijk wel op maar dan pas in 2021. In het volgende hoofdstuk wordt de heffing van de dga besproken.

⁴⁷ Zie de wet van 19 december 2018 tot wijziging van de tarieven van artikel 2.10 Wet IB, *Stb.* 2018, 504.

Hoofdstuk 4: Belastingheffing van de dga

4.1: Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de belastingheffing van de dga besproken. De twee relevante belastingen zijn de Wet IB 2001 en de Wet VPB 1969. Als eerste wordt het heffingsobject besproken. Daarna komen de relevante tarieven van beide belastingen naar voren en daarmee ook de plannen betreffende deze tarieven uit het regeerakkoord. Als laatste wordt nog de gebruikelijk-loonregeling besproken. De deelvraag van dit hoofdstuk luidt: *‘Hoe wordt de dga in de Nederlandse belastingheffing betrokken?’*.

4.2: Heffingsobject vennootschapsbelasting en aanmerkelijk belang

Wet VPB 1969

In art. 1 Wet VPB 1969 staat dat onder de naam *‘vennootschapsbelasting’* een directe belasting wordt geheven van lichamen vermeld in art. 2. Art. 2 Wet VPB 1969 vermeldt de lichamen die binnenlands belastingplichtig zijn. Hier wordt onder andere de besloten vennootschap (BV) genoemd. In dit het onderzoek wordt aangenomen dat de dga een 100%-belang heeft in een BV. In art. 7 Wet VPB 1969 staat dat van lichamen de belasting wordt geheven naar het belastbare bedrag. Lid 2 licht vervolgens toe dat het belastbare bedrag de in een jaar genoten belastbare winst is, verminderd met de op de voet van Hoofdstuk IV te verrekenen verliezen. De belastbare winst is vervolgens het belastbare bedrag verminderd met aftrekbare giften.

Voor de winstbepalingsregels wordt in art. 8 Wet VPB 1969 verwezen naar het totaalwinstbegrip van art. 3.8 Wet IB 2001 en het jaarwinstbegrip van art 3.25 Wet IB 2001. Dit betekent dat deze winstbegrippen ook van toepassing zijn op de winstbepaling voor de vennootschapsbelasting. Dit heeft tot gevolg dat de vennootschap in aanmerking kan komen voor bijvoorbeeld de investeringsaftrek van art. 3.40 Wet IB 2001 en de willekeurige afschrijving van milieu-bedrijfsmiddelen van art. 3.31 Wet IB 2001. Dit betekent ook dat de vennootschap zijn jaarwinst moet bepalen aan de hand van goedkoopmansgebruik.

Inkomen en verlies uit aanmerkelijk belang Wet IB 2001

Art. 4.1 Wet IB 2001 definieert het belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang als het inkomen uit aanmerkelijk belang verminderd met te verrekenen verliezen uit aanmerkelijk belang. Het begrip '*aanmerkelijk belang*' is uitgewerkt in art. 4.6 onderdeel a, b, c en d Wet IB 2001. Een belastingplichtige heeft een aanmerkelijk belang, indien hij, al dan niet tezamen met zijn partner, direct of indirect:

- a) Voor ten minste 5% van het geplaatste kapitaal aandeelhouder is in een vennootschap waarvan het kapitaal geheel of ten dele in aandelen is verdeeld;
- b) Rechten heeft om direct of indirect aandelen te verwerven tot ten minst 5% van het geplaatste kapitaal;
- c) Winstbewijzen heeft die betrekking hebben op ten minste 5% van de jaarwinst van een vennootschap dan wel op ten minste 5% van wat bij liquidatie wordt uitgekeerd;
- d) Gerechtigd is tot ten minste 5% van de stemmen uit te brengen in de algemene vergadering van een in artikel 4.5a bedoelde rechtspersoon.

Het inkomen uit aanmerkelijk belang is beschreven in art 4.12, sub a en b Wet IB 2001.

Inkomen uit aanmerkelijk belang is het gezamenlijke bedrag van:

- a) De voordelen die worden getrokken uit tot een aanmerkelijk belang behorende aandelen of winstbewijzen, verminderd met aftrekbare kosten;
- b) De voordelen die worden behaald bij de vervreemding van tot een aanmerkelijk belang behorende aandelen of winstbewijzen, of bij de vervreemding van een gedeelte van de in deze aandelen of winstbewijzen besloten liggende rechten.

De som van deze voordelen wordt verminderd met de persoonsgebonden aftrek.

Het begrip van verlies uit aanmerkelijk belang staat in art. 4.47 Wet IB 2001. Verlies uit aanmerkelijk belang wordt vastgesteld wanneer het saldo van inkomen uit aanmerkelijk belang van art. 4.12 Wet IB 2001 negatief is. Een verlies uit aanmerkelijk belang kan op twee manieren ontstaan. Zo ontstaat er een verlies wanneer aandelen, winstbewijzen, koopties of lidmaatschapsrechten worden verkocht voor een prijs lager dan de verkrijgingsprijs. Een verlies ontstaat ook wanneer ter zake van het aanmerkelijk belang de aftrekbare kosten

groter zijn dan de voordelen⁴⁸. Hier volgt ook weer uit de afbakening dat wordt aangenomen dat de vennootschap geen te verrekenen verliezen heeft zodat de behaalde winst van de vennootschap volledig in de heffing kan worden betrokken.

4.3: Tarieven per belasting

De tarieven voor de vennootschapsbelasting zijn opgenomen in art 22 Wet VPB 1969. Voor het jaar 2019 geldt voor een belastbaar bedrag tot en met €200000 een tarief van 19%. Voor het deel van het belastbaar bedrag dat de €200000 te boven gaat, geldt een proportioneel tarief van 25%. Het tarief voor het belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang staat in art. 2.12 Wet IB 2001 en bedraagt 25%.

Het regeerakkoord Rutte III bespreekt plannen voor het aanpassen van zowel de tarieven van de vennootschapsbelasting als het tarief van box 2. Beide tarieven van de vennootschapsbelasting zouden in 2019 met 1%-punt worden verlaagd en vervolgens in 2020 en in 2021 steeds met 1,5%-punt verder worden verlaagd. De VPB-tarieven zouden dan uiteindelijk in 2021 16% respectievelijk 21% zijn. Tevens zou het tarief van box 2 worden verhoogd van 25% naar 27,3% in 2020 en naar 28,5% in 2021. Maar aangezien het inmiddels al 2019 is, moet naar de actualiteit van deze plannen worden gekeken. Voor het jaar 2019 geldt dat voor de vennootschapsbelasting de tarieven 19% en 25% zijn. In het jaar 2020 worden deze tarieven 16,5% en 22,55% en in 2021 15% en 20,5%⁴⁹. Daarnaast volgt voor het tarief van box 2 dat deze in 2019 gelijk is aan 25%, in 2020 26,25% en in 2021 26,9%⁵⁰.

Voor de verhoging van het box2-tarief is besloten om zo een te grote aanzuigende werking op de BV te voorkomen vanwege de verlaging van de VPB-tarieven. Zo wordt getracht het globaal evenwicht te behouden⁵¹. De dga is door de twee tarieven onderhevig aan een gecombineerde belastingdruk. Voor de dga met een vennootschap die ver boven de €200000 aan winst maakt, is de belastingdruk in 2019 circa $25 + 0,25 * (75) = 43,75\%$. Hier wordt aangenomen dat de heffing van de eerste schijf relatief zo klein is dat deze geen invloed heeft op de uiteindelijke belastingdruk. Dit treedt bijvoorbeeld op wanneer het belastbaar bedrag tientallen miljoenen betreft. Voor de dga met een onderneming die

⁴⁸ Vakstudie IB 2001, art. 4.47 Wet IB 2001, aant. 1.4.

⁴⁹ Stb. 2018, 505.

⁵⁰ Stb. 2018, 504.

⁵¹ Regeerakkoord 2017-2021 'Vertrouwen in de toekomst', blz. 35-36, V-N 2017/15.3.

onder de €200000 winst maakt, geldt in 2019 een belastingdruk van $25 + 0,19 * (75) = 39,25\%$. Hier is wel aangenomen dat het resterende bedrag van de winst na aftrek van vennootschapsbelasting volledig als dividend wordt uitgekeerd aan de dga.

Deze uitkering van dividend is echter niet vanzelfsprekend. Zoals al is besproken in hoofdstuk twee, komt het in de praktijk voor dat dga's besluiten om weinig of zelfs geen dividend uit te keren. Dit heet ook wel het oppotten van de winst in de bv. Een voorbeeld hiervan trad op in een civielrechtelijk arrest van de Hoge Raad in 2017. In deze zaak diende een dga een deel van de winst van zijn bv aan zichzelf uit te keren zodat hij aan zijn onderhoudsplicht jegens zijn kinderen kon voldoen. Hij beargumenteerde dat dit niet mogelijk was omdat dan de continuïteit van zijn vennootschap in gevaar kwam. Een grondig onderzoek van de balans en winst- en verliesrekening toonde echter aan dat dit argument geen stand kon houden aangezien een voldoende groot eigen vermogen in de vennootschap aanwezig was⁵². Het besluit van de dga om geen dividend uit te keren heeft gevolgen voor zijn belastingdruk. Hij hoeft in dit geval namelijk vooralsnog alleen vennootschapsbelasting over de winst van de vennootschap af te staan. Voor de grootverdiener is dit een percentage van 19% voor de eerste €200000 en 25% voor de winst daarboven. De dga met een vennootschap die minder winst maakt dan €200000 wordt vooralsnog slechts belast tegen een tarief van 19%. Dit tarief geeft dan ook meteen de voorlopige belastingdruk van de dga weer. Wat nog wel moeten gezegd, is dat het inhouden van winst leidt tot het heffen van vennootschapsbelasting over het rendement. In dit onderzoek wordt aangenomen dat de ingehouden winst op een bankrekening staat met een verwaarloosbaar klein rendement. Dit zorgt ervoor dat deze extra heffing te verwaarlozen is.

De mogelijkheid tot oppotten geeft de dga dus een voordeel tegenover de ib-ondernemer. Waar de ib-ondernemer direct wordt belast over de behaalde winst in box 1, heeft de dga aldus de mogelijkheid de ingehouden winsten (na vennootschapsbelasting) te gebruiken voor verdere doorgroei van de vennootschap. Dit voordeel is vooral aanwezig voor de bv's met grote winsten. Waar de ib-ondernemer maximaal circa 44,51% betaalt over de winst (zie pagina 13), hoeft de vennootschap slechts circa 25% af te dragen. Er rust dan nog wel een eventuele aanmerkelijk belangclaim van 25% op de ingehouden winsten. Dit voordeel is ook aanwezig voor vennootschappen die minder winst maken, oftewel minder dan €200000. Zo

⁵² HR 19-05-2017, nr. 16/04135, ECLI:NL:HR:2017:934.

betaalt de dga effectief slechts 19% en de ib-ondernemer tussen de 31,52% en 44,51%. De laatste twee tarieven zijn verkregen door het laagste tarief en het toptarief van de inkomstenbelasting te corrigeren met de MKB-winstvrijstelling ($36,65 * 0,86$ en $51,75 * 0,86$). Wanneer wordt gekeken naar de actuele tarieven lijkt het of dit voordeel voor de dga's nog wat groter wordt in de jaren 2020 en 2021. In het jaar 2020 veranderen de tarieven van de inkomstenbelasting gekeken naar 2019 met 0,40% (37,05% – 36,65%), -0,30% (37,8% – 38,1%) en -1,25% (50,5% – 51,75%). De tarieven van de vennootschapsbelasting dalen daarentegen met -2,5% (16,5% – 19%) en -2,45% (25% – 22,55%). Hieruit volgt dat de belasting van de dga sterker daalt dan die van de ib-ondernemer. Wat nog wel moet worden gezegd, is dat het tarief van box 2 stijgt met 1,25% (26,25% – 25%), wat dit voordeel weer gedeeltelijk opheft. In 2021 dalen de tarieven van de inkomstenbelasting gekeken naar 2020 met -0,75% (37,05% – 37,8%) en -0,1% (49,5% – 50,5%). De tarieven van de vennootschapsbelasting dalen met -1,5% (15% – 16,5%) en -2,05% (20,5% – 22,55%). In 2021 is weer te zien dat de tarieven voor de vennootschapsbelasting sterker dalen dan die van de ib-ondernemer. Het tarief van box 2 stijgt echter met 0,65% (26,9% – 26,25%), wat het voordeel van de dga weer verkleint. Voor beide jaren kan worden gezegd dat in de context van oppotten het voordeel van de dga groter wordt. De verhoging van het ab-tarief verkleint dit voordeel wel, maar zorgt er niet voor dat de belasting van de dga minder daalt dan die van de ib-ondernemer.

4.4: Het gebruikelijk loon

De gebruikelijk-loonregeling is ingevoerd op 1 januari 1997. De gebruikelijk-loonregeling heeft tot gevolg dat de aanmerkelijkbelanghouder een zakelijk loon aan zichzelf voor zijn arbeid moet toerekenen. Wanneer de aanmerkelijkbelanghouder een lager loon uitkeert, wordt het verschil met het zakelijk loon fictief in aanmerking genomen. De reden hiervoor was om te voorkomen dat werknemers die arbeid verrichten voor een lichaam waarin zij een aanmerkelijk belang hebben, belasting bespaarden door het amper of niet uit te laten betalen van loon. Dit is onwenselijk aangezien de dga en zijn vennootschap zakelijk met elkaar dienen te handelen. De regeling maakt het niet meer mogelijk voor de dga die

werkzaam voor zijn vennootschap is om inkomstenbelasting over loon te ontlopen⁵³. Voor de vennootschapsbelasting geldt dit zakelijk loon als ondernemingskosten en is daarom aftrekbaar van de winst van de vennootschap. Dit is echter alleen mogelijk wanneer het (fictief) loon in de inkomstenbelasting wordt belast op een manier dat naar Nederlandse maatstaven redelijk is (zie art. 10 lid 1 sub g Wet VPB 1969).

De zakelijke waardering van het gebruikelijk loon is bepaald in artikel 12a Wet LB 1964. Uit lid 1 volgt dat het loon minimaal wordt gesteld op de hoogste van de volgende bedragen:

- 1) 75% van het loon uit de meest vergelijkbare dienstbetrekking;
- 2) Het hoogste loon van de werknemers die in dienst zijn van het lichaam, bedoeld in de aanhef, of met het lichaam verbonden lichamen;
- 3) €45000.

Uit het artikel volgt dat het gebruikelijk loon minimaal €45000 is. Lid 2 voegt toe dat dit niet het geval is wanneer de dga aannemelijk kan maken dat een lager loon gebruikelijk is.

Verder volgt uit lid 6 dat het niet nodig is voor de dga om loon uit arbeid aan te geven zolang deze niet hoger is dan €5000.

De gebruikelijk-loonregeling heeft in de loop van de jaren de nodige voorstanders gekend. Een reden is de eerder besproken mogelijkheid voor de dga tot ontwijking van de inkomstenbelasting. De afwezigheid van de regeling zou leiden tot een ongelijkheid tegenover andere belastingplichtigen. Belastingplichtigen met een vergelijkbaar inkomen uit loondienst zoals werknemers worden namelijk volledig in de inkomstenbelasting betrokken. Zij hebben geen vergelijkbare regeling om de belasting uit te stellen⁵⁴. Als ander argument voor de regeling kwam naar voren dat op deze manier de dga's ook premies voor de volksverzekeringen zijn verschuldigd. Dit is wenselijk voor het collectieve belang⁵⁵. Uit de parlementaire behandeling komt naar voren dat de voorstanders voor de regeling ook beperkingen zagen. Zo had de Commissie Van Dijkhuizen in 2013 kritiek op de doelmatigheidsmarge. Hoewel deze vandaag de dag 25% procent is, was hij 30% in 2013. De Commissie stelde voor om de marge te verlagen tot 10%. Dit kwam omdat de commissie

⁵³ Dijk, van, *WFR* 2001/1033

⁵⁴ Kamerstukken II 2010/11, 32 505, nr. 6, blz. 26 (NV).

⁵⁵ Kamerstukken II 2005/06, 30 375, nr. 2, blz. 91–92 (V-N 2005/60.2).

geen reden zag waarom de dga anders voor zijn loon belast zou worden dan andere belastingplichtigen. Het loon van de dga zou door de toen geldende marge veel te laag worden vastgesteld. Daarnaast komt uit onderzoek van de commissie naar voren dat het loon van de dga bij een toenemende winst steeds een kleiner deel van deze winst gaat uitmaken. Een verlaging van de marge zou voor de grootverdieners qua belasting niet veel uitmaken. Zelfs na de verlaging zou de dga nog steeds zijn loon 10% lager kunnen vaststellen dan gebruikelijk. Daarmee wordt de belasting op arbeid van de dga gelijk aan die van de IB-ondernemer. Dit zou voor een globaler evenwicht zorgen tussen de laag- en middelverdiende IB-ondernemer en dga⁵⁶. Het feit dat de huidige marge 25% is, toont aan dat de wens van de commissie in ieder geval gedeeltelijk is uitgekomen maar niet volledig.

Met ingang van 2017 is de gebruikelijk-loonregeling versoepeld voor innovatieve startups. Hiermee wordt getracht de financiële positie van deze bv's te versterken. Deze startups mogen afwijken van de artikel 12a-norm en in plaats daarvan uitgaan van het wettelijk minimumloon. De BV dient dan wel een S&O-verklaring te hebben en een S&O-starter te zijn. Deze regeling is drie jaar geldig. Daarna geldt de artikel 12a-norm weer. In het regeerakkoord Rutte III staat gegeven dat in 2020 een evaluatie zal worden gestart en zal worden bepaald of de tijdelijke regeling verder dient te worden aangepast⁵⁷.

4.5: Samenvatting/conclusie

In dit hoofdstuk is eerst het heffingsobject besproken van de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting welke betrekking heeft op de dga. De vennootschapsbelasting wordt geheven over het belastbare bedrag. Het belastbare bedrag is de belastbare winst verminderd met te verrekenen verliezen en aftrekbare giften. Daarnaast wordt hij belast in box 2 over het belastbare inkomen uit aanmerkelijk belang. Het belastbare inkomen uit aanmerkelijk belang is het inkomen uit aanmerkelijk belang, verminderd met verliezen uit aanmerkelijk belang en voor zover mogelijk, de persoonsgebonden aftrek. De dga is ook inkomstenbelasting verschuldigd over zijn verkregen loon indien hij in loondienst is bij zijn bv. Dit inkomen wordt belast in box 1 in de Wet IB 2001. Voor het belastbare bedrag in de

⁵⁶ Zie het eindrapport 'Naar een activerender belastingstelsel' 2013, blz. 55.

⁵⁷ Vertrouwen in de toekomst, Regeerakkoord 2017 – 2021, blz. 34 (V-N 2017/50.3).

vennootschapsbelasting gelden de tarieven 19% en 25% en voor het inkomen uit aanmerkelijk belang geldt een proportioneel tarief van 25%. Het regeerakkoord bevat ook plannen voor de tarieven in 2020 en 2021. Deze plannen zijn echter niet meer actueel. Nieuwe informatie toont dat de tarieven van de vennootschapsbelasting in 2020 en 2021 gelijk zullen zijn aan respectievelijk 16,5% en 22,55%, en 15% en 20,5%. Actuele informatie geeft ook aan dat het tarief voor box 2 in 2020 en 2021 gelijk zal zijn aan 26,25% en 26,9%.

Het is gebleken dat de dga vaak niet overgaat tot uitkering van dividend. Dit zorgt ervoor dat de dga een voordeel kan hebben ten opzichte van de ib-ondernemer. Gekeken naar de plannen van het regeerakkoord, wordt dit verschil in belasting de komende jaren alleen nog maar groter zolang de dga de mogelijkheid heeft geen winst uit te keren. De dga is ook onderhevig aan de gebruikelijk-loonregeling wat tot gevolg heeft dat de dga geen inkomstenbelasting kan ontwijken door geen salaris op te geven. De dga kan echter toch nog vanwege de doelmatigheidsmarge van 25% een deel ontwijken. In het verleden is gekeken of deze marge niet kon worden verlaagd zodat de dga voor zijn salaris globaal hetzelfde zou worden behandeld als een belastingplichtige in de ib-sfeer. Grote wijzigingen van deze marge hebben nog niet plaatsgevonden. In het volgende hoofdstuk worden de overige relevante plannen van het regeerakkoord besproken. Daarna zullen de formules van hoofdstuk twee worden toegepast.

Hoofdstuk 5: Het regeerakkoord en de nominale en effectieve belastingdruk

5.1: Inleiding

Het kabinet Rutte III heeft op 10 oktober 2017 het regeerakkoord 2017-2021 'Vertrouwen in de toekomst' gepresenteerd. Het kabinet bespreekt hierin de mogelijkheden om een sterk land als Nederland nog beter te maken voor iedereen. Dergelijke mogelijkheden zijn het investeren in collectieve voorzieningen zoals veiligheid en onderwijs, het duurzamer maken van Nederland en het behouden van een sterke Nederlandse nationaliteit. Voor dit stuk wordt naar de mogelijkheid gekeken om het belastingstelsel te moderniseren. Het regeerakkoord bespreekt nieuwe plannen om het belastingstelsel aan te passen. In hoofdstuk drie en vier is al besproken wat gaat gebeuren met de tarieven van de belastingen. Dit zal hier nog een keer kort worden herhaald. Daarnaast komen in dit hoofdstuk nog de overige relevante plannen van het akkoord naar voren. Hierna worden de berekeningen van de nominale belastingdruk en de effectieve belastingdruk uitgevoerd. Als laatste worden deze berekeningen besproken.

5.2: Relevante fiscale plannen

De inkomstenbelasting

Zoals al besproken is in hoofdstuk drie, zou volgens het regeerakkoord in 2019 een zogenoemd tweeschijvenstelsel voor box 1 worden ingevoerd met een basistarief van 36,93% en een toptarief van 49,5%. Actuelere informatie laat echter zien dat voor de jaren 2019 en 2020 drie tarieven blijven gelden. Voor 2019 zijn dit 36,65%, 38,10% en 51,75%. Voor 2020 zijn dit 37,05%, 37,8% en 50,5%. Voor het jaar 2021 is nog wel een tweeschijventarief beoogd met tarieven van 37,05% en 49,5%.

Het regeerakkoord gaat ook in op de verandering in het aftrektarief van aftrekposten. Dit betreft onder andere de hypotheekrenteaftrek, zelfstandigenaftrek, de MKB-winstvrijstelling en aftrekbare giften. Voor de belastingplichtigen met een inkomen lager dan €68600 zou vanaf 2019 het maximale aftrektarief voor alle aftrekposten gelijk zijn aan het basistarief van 36,93%. Voor belastingplichtigen met een inkomen hoger dan €68600 gelden andere regels. Bij deze groep wordt in 2020 het aftrektarief voor alle aftrekposten gelijkgetrokken met het

dan geldende aftrektarief van de hypotheekrenteaftrek en vervolgens zou dit tarief in vier jaar met 3%-punt worden afgebouwd naar het basistarief van 36,93%⁵⁸. Zoals al is besproken in hoofdstuk drie is echter recente informatie naar voren gekomen waarin de plannen een beetje afwijken. De aftrektarieven van de aftrekposten blijven gelijk voor de jaren 2020 en 2021 maar zijn nu geldig voor elke waarde aan inkomen⁵⁹. Daarnaast geldt voor 2019 het toptarief als aftrektarief. Voor 2019 geldt dit niet voor de hypotheekrenteaftrek maar dit is voor dit onderzoek niet van belang. Een overzicht staat hieronder gegeven.

Jaar	Aftrektarief
2019	51,75%
2020	46%
2021	43%

Het regeerakkoord bevat ook plannen om het tarief van box 2 te verhogen. De eerste verhoging zou plaatsvinden in 2020 en zou het tarief laten stijgen naar 27,3%. In 2021 zou het tarief toenemen tot 28,5%. Zoals al is besproken in hoofdstuk vier zijn deze plannen niet meer helemaal accuraat. De verhoging van het tarief vindt nog steeds plaats maar is nu 26,25%, respectievelijk 26,9%.

Andere plannen die nog relevant zijn voor de ondernemer hebben betrekking op diverse kortingen. Zo wordt de algemene heffingskorting in het jaar 2021 met 350 euro verhoogd. Het maximumbedrag van de arbeidskorting zal de komende jaren ook stijgen. De korting is in 2019 gestegen met €212. Vanaf 2021 zal de korting verder gestegen zijn tot €365. Voor de al wat ouderen is er ook nog een voordeel te vinden in de ouderenkorting. De plannen zijn dat deze verhoogd gaat worden met €150.

De vennootschapsbelasting

Voor de vennootschapsbelasting zijn voor de dga de volgende plannen relevant. Zoals eerder besproken zouden volgens het regeerakkoord de tarieven van de vennootschapsbelasting vanaf 2019 stapsgewijs dalen tot uiteindelijk 16% en 21%. Volgens de actualiteit worden de tarieven in 2019 echter 19% en 25% en in de jaren 2020 en 2021, 16,5% en 22,55%

⁵⁸ Regeerakkoord 2017-2021 'Vertrouwen in de toekomst', blz. 35, V-N 2017/15.3.

⁵⁹ Stb. 2018, 504.

respectievelijk 15% en 20,5%. Een andere verandering voor de vennootschapsbelasting is dat de periode voor het verrekenen van verliezen wordt ingeperkt. Deze periode is met ingang van 1 januari 2019 beperkt van negen jaar naar zes jaar. De afschrijfmogelijkheid voor gebouwen in eigen gebruik wordt ook beperkt. Het was eerst mogelijk om af te schrijven tot 50% van de WOZ-waarde van het gebouw. Deze mogelijkheid wordt volgens het regeerakkoord beperkt tot 100% van de WOZ-waarde. Beide veranderingen zullen de gemiddelde last van de bv verhogen.

5.3: De berekeningen van de nominale belastingdruk

Met de hiervoor gegeven informatie is het nu mogelijk om berekeningen uit te gaan voeren. Net zoals in hoofdstuk twee zullen de nominale belastingtarieven weer worden vergeleken. Hiermee is het mogelijk een globaal beeld te vormen van de wijziging van het globale evenwicht over de jaren heen. Hier wordt dan wel enkel gekeken naar de verandering van de tarieven van de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting. Zaken zoals de zelfstandigenaftrek en het gebruikelijk loon worden hier nog niet meegenomen. In hoofdstuk twee is toegelicht dat de vergelijking als volgt is gedefinieerd:

$$\begin{aligned} \text{toptarief Box 1} - (\text{MKB} - \text{winstvrijstelling}) \\ = \text{toptarief VPB} + \text{tarief Box 2} * (1 - \text{toptarief VPB}). \end{aligned}$$

In het jaar 2018 is de vergelijking van de nominale tarieven gelijk aan $44,67\% = 43,75\%$. Voor het jaar 2019 is deze vergelijking gelijk aan $44,51\% = 43,75\%$.

Voor de jaren 2020 en 2021 moet nu rekening worden gehouden met de beperkte aftrek van de MKB-winstvrijstelling van de ib-ondernemer. Vanaf 2020 en 2021 kan de MKB-winstvrijstelling enkel nog worden afgetrokken tegen 46% respectievelijk 43%. Dit maakt de nominale belastingdruk in 2020 gelijk aan $50,5\% * (100\%) - 14\% * 46\% = 44,06\%$. De nominale druk in 2021 is dan $49,5\%(100\%) - 14\% * 43\% = 43,48\%$.

Voor de dga veranderen vanaf 2020 ook de tarieven van de vennootschapsbelasting en de box 2 heffing. In 2020 is de nominale belastingdruk $22,55\% + 26,25\%(100\% - 22,55\%) = 42,88\%$. In 2021 is de nominale belastingdruk gelijk aan $20,5\% + 26,9\%(100\% - 20,5\%) = 41,88\%$.

Een samenvattend overzicht staat hieronder:

	Nominale druk IB- ondernemer	Nominale druk DGA
2018	44,67%	43,75%
2019	44,51%	43,75%
2020	44,06%	42,88%
2021	43,48%	41,88%

Wat opvalt is dat in elk jaar de ib-ondernemer een hogere nominale belastingdruk heeft dan de dga. In 2018 was een verschil aanwezig van 0,92%. In de jaren 2019 tot 2021 is dit verschil respectievelijk 0,76, 1,18% en 1,60%. Hieruit kan worden opgemaakt dat in 2019 het globale evenwicht wat sterker aanwezig is omdat het verschil kleiner is geworden. De jaren 2020 en 2021 voorspellen echter dat het globale evenwicht weer zwakker wordt omdat het verschil in nominale belastingdruk stijgt. In het volgende onderdeel wordt de effectieve belastingdruk besproken en zal worden gekeken of hieruit dezelfde resultaten komen.

5.4: De berekeningen van de effectieve belastingdruk

Nu wordt de effectieve belastingdruk bepaald van de ib-ondernemer en dga. Dit wordt gedaan voor de jaren 2018 tot en met 2021. 2018 wordt meegenomen omdat het onderzoek zich richt op het effect van het regeerakkoord over de periode 2018-2021. Het jaar 2018 is daarbij een jaar waarin nog geen plannen zijn doorgevoerd en kan dienen als een soort basisjaar. Voor het vergelijken van de belastingdruk wordt gekeken naar de winst van de bv en de eenmanszaak voordat aftrekmogelijkheden zoals de zelfstandigenaftrek of het gebruikelijk loon zijn toegepast. Hier wordt naar drie situaties gekeken:

- 1) De dga keert geen dividend aan zichzelf uit en behoudt alles in de bv waarover hij geen rendement krijgt;
- 2) De dga keert 10% van de winst na de vennootschapsbelasting uit als dividend;
- 3) De dga keert alle winst na het loon en de vennootschapsbelasting uit als dividend.

Met deze situaties wordt geprobeerd om de berekeningen zo betrouwbaar mogelijk te maken. Zo is de derde situatie zeer onwaarschijnlijk om werkelijk plaats te vinden.

De eerste situatie komt vaker voor waardoor dit een beter beeld geeft van de realiteit. De tweede situatie is te beschouwen als een tussensituatie. Deze situatie bevindt zich namelijk tussen de realistische eerste situatie en de onrealistische derde situatie. Daarnaast komt het ook in werkelijkheid voor dat de dga een deel als dividend uitkeert en niet alles oppot in de bv.

Voor de berekeningen wordt gebruik gemaakt van de formules uit hoofdstuk twee. Voor de jaren 2020 en 2021 wordt voor de ib-ondernemer nog een element toegevoegd. Het gewoon toepassen van de formule zou namelijk de belastingdruk te klein maken. Deze moet worden gecorrigeerd met het feit dat de aftrekposten nog maar gedeeltelijk toepasbaar zijn. Als voorbeeld wordt gekeken naar het jaar 2021 bij een winst van €100000. Wanneer hierop de zelfstandigenaftrek en MKB-winstvrijstelling zijn toegepast krijgen we: $(100000 - 7.280) * 0,86 = €79739$. Dit betekent €20.261 aan grondslag verminderde posten. Voor 2021 gelden de tarieven 37,05% en 49,5% en dit levert een totale belasting over €79739 op van €30942. Voor dit bedrag dient nu een correctie te worden uitgevoerd voor de grondslag verminderde posten. Deze zijn afgetrokken tegen het toptarief maar in 2021 kunnen deze hooguit worden afgetrokken tegen 43%. Dit maakt de uiteindelijk verschuldigde belasting $€30942 + €20261 * (49,5\% - 43\%) = €32259$. Deze correctie vindt voor 2020 en 2021 in elke situatie plaats.

Belangrijk is verder dat bij de berekeningen wordt uitgegaan van de afbakeningen en aannames besproken in hoofdstuk 1. Voorbeelden hiervan zijn het feit dat de ib-ondernemer alleen recht heeft op zelfstandigenaftrek en dat de dga voor de relevante jaren zijn volledige aandelenbelang behoudt. Ik onderken dat in de eerste en tweede situatie op de ingehouden winst een aanmerkelijk belangclaim rust. Met de contante waarde van deze claim wordt in dit onderzoek geen rekening gehouden. In feite veronderstel ik dat het vermogen van de vennootschap geheel uit ondernemingsvermogen bestaat en dat er gebruik kan worden gemaakt van de in de Wet IB 2001 opgenomen doorschuiffaciliteiten. In de berekeningen wordt verder verondersteld dat de dga zichzelf een loon toekent van €45000. De berekeningen houden ook geen rekening met de wijziging van mogelijke kortingen van de ib-ondernemer en dga zoals de arbeidskorting en ouderenkorting. Daarnaast wordt de beperking in de verliesverrekening en de beperking in aftrek van panden voor de bv ook niet meegenomen.

De resultaten voor de eerste situatie luiden voor wat betreft de effectieve belastingdruk als volgt:

Winst	2018			2019		
	IB	DGA	Verschil	IB	DGA	Verschil
€60000	0,294	0,342	0,048	0,283	0,328	0,045
€80000	0,309	0,306	0,003	0,294	0,294	0,000
€100000	0,330	0,285	0,045	0,316	0,273	0,043
€120000	0,349	0,271	0,078	0,338	0,259	0,079
€140000	0,363	0,261	0,102	0,353	0,249	0,104
€160000	0,374	0,253	0,121	0,365	0,242	0,123
€180000	0,382	0,247	0,135	0,373	0,236	0,137
€200000	0,388	0,243	0,145	0,381	0,231	0,150
€220000	0,393	0,239	0,154	0,386	0,228	0,158
€240000	0,398	0,235	0,163	0,391	0,225	0,166
€260000	0,402	0,236	0,166	0,395	0,225	0,170
€280000	0,405	0,237	0,168	0,399	0,227	0,172
€300000	0,408	0,238	0,170	0,402	0,229	0,173
Totaal			1,498			1,520

Winst	2020			2021		
	IB	DGA	Verschil	IB	DGA	Verschil
€60000	0,291	0,322	0,031	0,296	0,315	0,019
€80000	0,303	0,283	0,020	0,304	0,274	0,030
€100000	0,323	0,259	0,064	0,323	0,249	0,074
€120000	0,343	0,244	0,099	0,341	0,233	0,108
€140000	0,357	0,232	0,125	0,355	0,221	0,134
€160000	0,367	0,224	0,143	0,365	0,212	0,153
€180000	0,375	0,217	0,158	0,372	0,205	0,167
€200000	0,382	0,212	0,160	0,379	0,200	0,179
€220000	0,387	0,208	0,179	0,384	0,195	0,189
€240000	0,392	0,204	0,188	0,388	0,191	0,197
€260000	0,395	0,204	0,191	0,392	0,191	0,201
€280000	0,399	0,206	0,193	0,395	0,192	0,203
€300000	0,401	0,208	0,193	0,397	0,193	0,204
Totaal			1,744			1,858

Voor de ib-ondernemer is te zien dat zijn effectieve belastingdruk in 2019 kleiner is dan in 2018. Dit komt omdat in 2019 de tarieven van de inkomstenbelasting worden verlaagd. In 2020 en 2021 zijn de beperkingen van aftrekposten ingevoerd en dalen ook de tarieven nog verder. Voor de lagere winsten is te zien dat de druk van 2020 en 2021 die van 2019 te boven gaat. Voor het jaar 2020 is echter te zien dat dit rond een winst van €300000 verandert en dat de druk van 2019 weer groter is. Voor het jaar 2021 treedt dit op bij een winst van €160000. Dit komt omdat de beperkingen van aftrekposten alleen invloed hebben op de zelfstandigenaftrek en de MKB-winstvrijstelling. Naarmate de winst toeneemt, daalt het effect van deze twee posten op de uiteindelijke belastingdruk, wat betekent dat het effect van de beperking van aftrekposten ook afneemt. Bij deze hogere winsten overheersen de belastingtarieven en omdat de tarieven in 2020 en 2021 lager zijn dan in 2019, is het niet onverwachts dat de effectieve belastingdruk in 2020 en 2021 dan ook lager is.

Voor de dga is te zien dat zijn effectieve belastingdruk per jaar daalt. Dit komt vanwege de daling van de tarieven van de vennootschapsbelasting en de inkomstenbelasting. De stijging van het aanmerkelijk belang tarief heeft hier geen effect omdat in deze situatie de dga geen dividend uitkeert. Uit de gegevens volgt dat voor elk jaar het omslagpunt ligt tussen de €60000 en €80000. In 2019 is de effectieve druk zelfs gelijk bij een winst van €80000. Voor het omslagpunt kent de dga een hogere belastingdruk en na het omslagpunt wordt de ib-ondernemer zwaarder belast. Dit lage omslagpunt kan worden verklaard met het feit dat de dga geen dividend uitkeert en daarmee zijn belastingdruk lager kan houden. Dit betekent ook dat de ib-ondernemer al snel zwaarder wordt belast dan de dga.

Voor het globale evenwicht wordt gekeken naar de som van de verschillen per jaar. Zoals al besproken in hoofdstuk twee kan met deze gegevens een aanname worden gedaan voor de aanwezigheid van een globaal evenwicht. Dit verschil is voor de periode 2018-2021 gelijk aan 1,498, 1,520, 1,744 en 1,858. Het verschil stijgt per jaar wat betekent dat per jaar het algemene verschil tussen de belastingdruk van de ib-ondernemer en dga groter wordt. Dit betekent een slechtere rechtsvormneutraliteit en daarmee kan worden gezegd dat het globale evenwicht per jaar minder sterk aanwezig zal zijn.

Voor de tweede situatie zijn de resultaten voor wat betreft de effectieve lastendruk als volgt:

Winst	2018			2019		
	IB	DGA	Verschil	IB	DGA	Verschil
€60000	0,294	0,347	0,053	0,283	0,333	0,050
€80000	0,309	0,315	0,006	0,294	0,303	0,009
€100000	0,330	0,296	0,034	0,316	0,284	0,032
€120000	0,349	0,283	0,066	0,338	0,272	0,066
€140000	0,363	0,274	0,089	0,353	0,263	0,090
€160000	0,374	0,268	0,106	0,365	0,256	0,109
€180000	0,382	0,262	0,120	0,373	0,251	0,122
€200000	0,388	0,258	0,130	0,381	0,247	0,134
€220000	0,393	0,255	0,138	0,386	0,244	0,142
€240000	0,398	0,252	0,146	0,391	0,241	0,150
€260000	0,402	0,252	0,150	0,395	0,242	0,153
€280000	0,405	0,253	0,152	0,399	0,244	0,155
€300000	0,408	0,254	0,154	0,402	0,246	0,156
Totaal			1,344			1,368

Winst	2020			2021		
	IB	DGA	Verschil	IB	DGA	Verschil
€60000	0,291	0,328	0,037	0,296	0,321	0,025
€80000	0,303	0,292	0,011	0,304	0,284	0,020
€100000	0,323	0,271	0,052	0,323	0,262	0,061
€120000	0,343	0,257	0,086	0,341	0,247	0,094
€140000	0,357	0,247	0,110	0,355	0,236	0,119
€160000	0,367	0,240	0,127	0,365	0,228	0,137
€180000	0,375	0,234	0,141	0,372	0,222	0,150
€200000	0,382	0,229	0,153	0,379	0,217	0,162
€220000	0,387	0,225	0,162	0,384	0,213	0,171
€240000	0,392	0,222	0,170	0,388	0,210	0,178
€260000	0,395	0,223	0,172	0,392	0,210	0,182
€280000	0,399	0,224	0,175	0,395	0,211	0,184
€300000	0,401	0,226	0,175	0,397	0,212	0,185
Totaal			1,571			1,668

Bij deze resultaten keert de dga zichzelf 10% van de winst na vennootschapsbelasting uit als dividend. Dit betekent dat de dga onder de vennootschapsbelasting en box 2 valt. Dit heeft tot gevolg dat de effectieve belastingdruk van de dga hoger is dan in de eerste situatie. Voor de jaren 2018 en 2019 is nu te zien dat het omslagpunt ligt tussen de €80000 en €100000. Voor de jaren 2020 en 2021 ligt het omslagpunt echter weer tussen de €60000 en €80000. Voor het omslagpunt wordt de dga zwaarder belast en daarna de ib-ondernemer.

De som van de verschillen zijn in deze context 1,344, 1,368, 1,571 en 1,668. Hier is weer te zien dat het algemene verschil in effectieve belastingdruk stijgt wat betekent dat het globale evenwicht per jaar minder sterk aanwezig zal zijn.

Voor de derde situatie zijn de resultaten voor wat betreft de effectieve belastingdruk als volgt:

Winst	2018			2019		
	IB	DGA	Verschil	IB	DGA	Verschil
€60000	0,294	0,392	0,098	0,283	0,379	0,096
€80000	0,309	0,394	0,085	0,294	0,382	0,088
€100000	0,330	0,395	0,065	0,316	0,384	0,068
€120000	0,349	0,396	0,050	0,338	0,386	0,048
€140000	0,363	0,397	0,034	0,353	0,387	0,034
€160000	0,374	0,397	0,023	0,365	0,387	0,022
€180000	0,382	0,397	0,015	0,373	0,388	0,015
€200000	0,388	0,398	0,010	0,381	0,388	0,007
€220000	0,393	0,398	0,005	0,386	0,389	0,003
€240000	0,398	0,398	0,000	0,391	0,389	0,002
€260000	0,402	0,400	0,002	0,395	0,392	0,003
€280000	0,405	0,403	0,002	0,399	0,395	0,004
€300000	0,408	0,405	0,003	0,402	0,398	0,004
Totaal			0,392			0,394

Winst	2020			2021		
	IB	DGA	Verschil	IB	DGA	Verschil
€60000	0,291	0,377	0,086	0,296	0,373	0,077
€80000	0,303	0,379	0,076	0,304	0,374	0,070
€100000	0,323	0,380	0,057	0,323	0,375	0,052
€120000	0,343	0,381	0,038	0,341	0,376	0,035
€140000	0,357	0,381	0,024	0,355	0,376	0,021
€160000	0,367	0,381	0,014	0,365	0,376	0,011
€180000	0,375	0,382	0,007	0,372	0,377	0,005
€200000	0,382	0,382	0,000	0,379	0,377	0,002
€220000	0,387	0,382	0,005	0,384	0,377	0,007
€240000	0,392	0,382	0,010	0,388	0,377	0,011
€260000	0,395	0,385	0,010	0,392	0,380	0,012
€280000	0,399	0,388	0,011	0,395	0,382	0,013
€300000	0,401	0,391	0,010	0,397	0,385	0,012
Totaal			0,348			0,328

In deze situatie keert de dga zichzelf het totale restant van de winst na vennootschapsbelasting en loon uit als dividend. Hier is te zien dat de effectieve belastingdruk van de dga groter is dan in de twee andere situaties. Wat ook opvalt is dat het omslagpunt nu ook aanzienlijk hoger ligt. Deze ligt voor 2018 bij een winst van €240000. Voor 2019 ligt deze tussen €220000 en €240000. In 2020 ligt deze bij €200000 en in 2021 tussen de €180000 en €200000. Een verklaring hiervoor is dat de winstreserve nu volledig in box 2 wordt belast wat een hogere effectieve belastingdruk voor de dga betekent en dat dus pas bij een hogere winst de ib-ondernemer zwaarder zal worden belast. Wat ook interessant is, is dat de effectieve druk van de dga per jaar daalt. Blijkbaar heeft de verlaging van de tarieven van de vennootschapsbelasting een grotere invloed op de effectieve belastingdruk dan de stijging van het aanmerkelijk belang tarief. Deze lagere druk van de dga heeft ook tot gevolg dat het omslagpunt lager komt te liggen.

Wat de som van de verschillen betreft, is te zien dat in deze context zij een kleinere waarde hebben dan in de vorige twee situaties. Dit komt omdat de dga in deze situatie het zwaarst wordt belast zodat het algemene verschil tussen de druk van de dga en ib-ondernemer het kleinst is. Voor de jaren 2018-2021 zijn deze verschillen respectievelijk 0,392, 0,394, 0,348 en

0,328. Hieruit kan worden afgeleid dat in 2019 het globale evenwicht zwakker aanwezig is dan in 2018 en dat in de jaren 2020 en 2021 het globale evenwicht weer sterker aanwezig zal zijn. Dit is een andere conclusie dan in de eerste twee situaties aangezien daar werd voorspeld dat het globale evenwicht per jaar zwakker zou worden. Deze conclusie gaat ook in tegen de resultaten van het nominale evenwicht en wat is besproken in paragraaf 4.3 wat betreft de wijziging van de tarieven. Hier was de conclusie dat het voordeel van de dga tegenover de ib-ondernemer zou stijgen over de jaren heen en dat daarmee het globale evenwicht zou verzwakken. Voor de conclusies hier besproken, moet nog wel worden gezegd dat deze gelden voor wanneer het gebruikelijk loon van de dga gelijk is aan € 45000.

5.5: Samenvatting/conclusie

In dit hoofdstuk is het regeerakkoord geïntroduceerd en zijn de overige relevante plannen besproken. Uit de actualiteit volgt dat de plannen voor de tarieven van de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting niet zijn doorgevoerd. De enige plannen die nog wel grotendeels actueel zijn, zijn de plannen voor het aftrektarief van aftrekposten en de aanpassingen van diverse kortingen. Vervolgens is voor de jaren 2018 tot en met 2021 de nominale belastingdruk van de dga en ib-ondernemer bepaald. Deze voorspelt dat over de jaren het verschil in nominale belastingdruk stijgt en dat daarmee het globale evenwicht zwakker wordt. In het laatste onderdeel zijn berekeningen uitgevoerd voor de effectieve belastingdruk. Hier werd gekeken naar drie situaties.

Uit de resultaten van het laatste onderdeel zijn meerdere zaken gebleken. In de eerste en tweede situatie liggen de omslagpunten per jaar aanzienlijk lager dan in de derde situatie. Daarnaast geven de resultaten van de eerste en tweede situatie aan dat het globale evenwicht over de jaren zwakker wordt. Dit gaat in tegen de resultaten van de derde situatie. Deze zegt juist dat het globale evenwicht in de jaren 2020 en 2021 juist sterker aanwezig zal zijn. In het onderdeel hierna zullen deze resultaten worden gebruikt om een conclusie te maken voor dit stuk.

Hoofdstuk 6: Conclusie/samenvatting

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de volgende onderzoeksvraag:

Wat voor effect hebben de belastingplannen van kabinet-Rutte III op het globale evenwicht en de keuze van de rechtsvorm van de ib-ondernemer en de dga?

Naar dit antwoord is gezocht door onder andere de volgende deelvragen te beantwoorden:

- *Wat houdt het globale evenwicht tussen de ib-ondernemer en dga in?*
- *Hoe wordt de ib-ondernemer in de belastingheffing betrokken?*
- *Hoe wordt de dga in de belastingheffing betrokken?*
- *Hoe luiden de relevante belastingplannen uit het regeerakkoord die betrekking hebben op de belastingheffing van de ib-ondernemer en dga?*

Daarnaast is de onderzoeksvraag beantwoord door het maken van berekeningen van de nominale en effectieve belastingdruk van de ib-ondernemer en dga. Elke deelvraag is naar voren gekomen in een apart hoofdstuk en ook beantwoord. Het is nu mogelijk om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Voor de beantwoording wordt apart gekeken naar het globale evenwicht en de keuze van de rechtsvorm.

Wat het globale evenwicht betreft verschilt het resultaat per situatie. In hoofdstuk vijf is gebleken dat het verschil in nominale belastingdruk tussen de ib-ondernemer en dga in 2019 daalt ten opzichte van 2018. Vanaf het jaar 2020 is dit verschil juist weer groter en stijgend. Dit betekent een verzwakking van het globale evenwicht. Uit de vergelijking van de eerste en tweede situatie van de effectieve belastingdruk volgt ook dat het globale evenwicht verzwakt. In de derde situatie blijkt echter dat het globale evenwicht juist sterker wordt. Blijkbaar is er een percentage tussen de 10% en 100% bij het uitkeren van dividend waarbij het algemene verschil in effectieve belastingdruk weer kleiner wordt. Waar nog wel op gelet moet worden, is dat de eerste en tweede situatie een stuk realistischer zijn dan de derde situatie. Voor de realiteit is het daarom beter om uit te gaan van de resultaten van de eerste en tweede situatie. Als conclusie voor het globale evenwicht kan dus worden gezegd dat de belastingplannen van kabinet-Rutte III zorgen voor een verzwakking van het globale evenwicht tussen de ib-ondernemer en dga voor de jaren 2019 tot en met 2021.

Voor de fiscale voorkeur van een rechtsvorm wordt weer gekeken naar de resultaten van hoofdstuk vijf. Wanneer de dga geen dividend uitkeert, blijkt dat het omslagpunt ligt tussen een winst van €60000 en €80000. Voor het omslagpunt heeft de dga een hogere effectieve belastingdruk en daarna de ib-ondernemer. In de tweede situatie ligt in de jaren 2018 en 2019 het omslagpunt tussen een winst van €80000 en €100000 en in de jaren 2020 en 2021 weer tussen de €60000 en €80000. In de derde situatie ligt het omslagpunt in 2018 bij een winst van €240000. Voor 2019 ligt deze tussen €220000 en €240000. In 2020 ligt deze bij €200000 en in 2021 tussen de €180000 en €200000. Het is nu weer van belang om te kijken naar de realiteit. De eerste en tweede situatie hebben hier weer meer kans om werkelijk op te treden dan de derde situatie. Voor de conclusie wordt daarom uitgegaan van de eerste en tweede situatie. Het omslagpunt blijft over de jaren 2019 tot en met 2021 relatief constant liggen bij een winst van tussen de €60000 en €100000. Bij een winst kleiner of gelijk aan €60000 volgt dat de eenmanszaak fiscaal voordeliger is dan de bv. Bij een winst groter dan €100000 is de bv juist weer voordeliger dan de eenmanszaak. Voor een winst tussen de €60000 en €100000 is het antwoord niet geheel duidelijk en hangt deze af van hoeveel de dga uitkeert als dividend. Hiermee kan worden geconcludeerd dat de plannen van kabinet-Rutte III niet veel effect zullen hebben op de fiscale aantrekkelijkheid tussen rechtsvormen. De mate van aantrekkelijkheid die gold in 2018 blijft daarom relevant voor de jaren 2019-2021.

Voor de conclusie betreffende het globale evenwicht en aantrekkelijkheid van een rechtsvorm moet natuurlijk nog wel worden gezegd dat in dit stuk is uitgegaan van afbakeningen. Belangrijke afbakeningen zijn dat de ib-ondernemer alleen recht heeft op zelfstandigenaftrek, dat de dga zijn aandelen volledig behoudt, dat de bv geen verrekenbare verliezen heeft en dat de dga zichzelf een loon toerekent van €45000. Daarnaast zijn ook de plannen uit het regeerakkoord voor de verandering van diverse kortingen zoals de ouderenkorting, de periode van verliesverrekening van een vennootschap en de beperkte afschrijving van gebouwen nog niet meegenomen. Het effect van deze zaken op de belastingdruk verschilt natuurlijk ook weer per ondernemer en per situatie.

Voor vervolgonderzoek is het daarom een idee om weer dezelfde berekeningen uit te voeren maar dan met andere veronderstellingen. De ib-ondernemer kan bijvoorbeeld naast de zelfstandigenaftrek ook recht hebben op de startersaftrek. De dga zou zichzelf ook een

hoger loon kunnen toekennen. In deze nieuwe situaties kan dan weer worden gekeken wat het effect is op het globale evenwicht en de fiscale aantrekkelijkheid van een rechtsvorm. De resultaten van deze onderzoeken, kunnen dan worden vergeleken met de resultaten van dit onderzoek om ze te versterken of te verzwakken. Naast andere veronderstellingen zouden andere onderzoekers ook kunnen kijken naar toekomstige jaren en kijken of de conclusie van dit onderzoek blijft gelden. Deze twee suggesties geven twee groepen voordeel. De eerste is de wetgever aangezien deze zo meer zekerheid krijgt over de rechtsvormneutraliteit waar hij/zij naartoe wil werken. De tweede groep die wordt bevoordeeld zijn de leden van de beroepsbevolking die erover denken een bedrijf te starten maar nog niet weten welke rechtsvorm ze willen. In deze keuze zijn ze dan in staat om fiscale aspecten mee te nemen en zo, afhankelijk van hun toekomstplannen, de verstandigste beslissing te nemen.

Bronnen

Literatuur en artikelen

Koen Caminada en Leo Stevens, 'Blauwdruk voor belastinghervorming', *Weekblad Fiscaal Recht* 2017/101, 11 mei 2017

J.E.A.M. van Dijck, 'Deregulering in het belastingrecht' *Weekblad Fiscaal Recht*, 1983/854

J.E.A.M. van Dijck, 'Gebruikelijk loon' *Weekblad Fiscaal Recht*, 2001/1033, 1 januari 2001

F.H.M. Grapperhaus, 'De besloten NV fiscaal vergeleken met de persoonlijke ondernemer en de open NV', *Fiscaal weekblad* 1966/286, blz. 32

F.H.M. Grapperhaus, 'De besloten NV fiscaal vergeleken met de persoonlijke ondernemer en de open NV' *Fiscaal Weekblad*, 1966/286, blz 52

F.H.M. Grapperhaus, 'De besloten NV fiscaal vergeleken met de persoonlijke ondernemer en de open NV', *Fiscaal weekblad* 1966/286, blz. 85

F.H.M. Grapperhaus, 'Evenwicht in de belastingheffing' *Weekblad Fiscaal Recht*, 1968/1073, 4 november 1968

E. Heithuis, P. Kavelaars & B. Schuver, *Inkomstenbelasting*, Deventer: Wolters Kluwer 2016, blz. 84

E. Heithuis, P. Kavelaars & B. Schuver, *Inkomstenbelasting*, Deventer: Wolters Kluwer 2016, blz. 103

S. Hessels & E. Hooge, *Small Business Governance; een verkenning naar de betekenis en de praktijk van corporate governance in het MKB*, Zoetermeer: EIM 2006, blz. 20

M.J. Hoogeveen, *Cursus Belastingrecht Inkomstenbelasting onderdeel .2.3.2.A*, Deventer: Wolters Kluwer

Inkomstenbelasting (Fiscale Encyclopie De Vakstudie deel 2), Deventer: Wolters Kluwer (online)

J. Jansen, 'Bv versus eenmanszaak' *Tribuut* 2007/1, 1 februari 2007

M.L.M. van Kempen, *Cursus Belastingrecht, inkomstenbelasting onderdeel 3.2.39.B*,
Deventer: Wolters Kluwer

J. Rensema, *Fiscale winst en draagkracht van zelfstandigen*, Kluwer, Deventer, 1976, blz. 14
en 15

J. van Soest, 'De besloten n.v. fiscaal vergeleken met de persoonlijke ondernemer en met de
open n.v.' *Weekblad Fiscaal Recht*, 1967/916, blz. 23, 1 januari 1967

L.G.M. Stevens & R. de Smit (2016), *Elementair Belastingrecht*. Deventer: Wolters Kluwer

L.G.M. Stevens, *Inkomstenbelasting 2001*, Kluwer: Deventer 2001, blz. 465-466

L.G.M. Stevens, 'Vereenvoudiging en herstructurering Wet IB 2001' *Weekblad Fiscaal Recht*,
2010/744

S. Strik, *Cursus Belastingrecht Archief 2017/Vpb.0.0.3.b*, Deventer: Wolters Kluwer

S. Strik, *Cursus Belastingrecht Vpb.0.0.1.e2 Leer van het globale evenwicht*, Deventer:
Wolters Kluwer

H. Vording, 'Rechtsvormneutraliteit: wat was het probleem ook al weer?' *Nederlands
Tijdschrift voor Fiscaal Recht*, 2010/2052, 9 September 2010

H. Vording, 'Zelfstandigenaftrek: feiten, trends, alternatieven' *Weekblad Fiscaal Recht*,
2004/63, 1 januari 2004

N. de Vries & L. Sillevis, *Cursus Belastingrecht vennootschapsbelasting onderdeel 0.0.1.e2.e3*,
Deventer: Gouda Quint BV

M. Weerepas, *Cursus Belastingrecht Loonbelasting onderdeel 2.4*. Deventer: Wolters Kluwer

I. Wuisman, 'Een Nederlandse personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid',
Uitgave vanwege het Instituut voor Ondernemingsrecht, 2011/81, par. 6.6.8, 13 januari 2011

I. Wuisman, *Instituut voor ondernemingsrecht 2011/81*, par. 7.4.2

Jurisprudentie

Hoge Raad

HR, 19-05-2017, nr. 16/04135, ECLI:NL:HR:2017:934

Rechtbanken

Rechtbank. Gelderland 13 juni 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:3109

Rechtbank. Breda 11 februari 2008, ECLI:NL:RBBRE:2008:BC5427

Kamerstukken

Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 4, blz. 5–6

Kamerstukken II 2017/18, 32140, nr. 33, blz. 11-12

Kamerstukken II 1998/99, 26 727, nr. 3, blz. 92

Kamerstukken II 1998/99, 26 727, nr. 3, blz. 97–98

Kamerstukken II 1999/2000, 26 727, nr. 7, blz. 126–127

Kamerstukken II 1999/2000, 26 727, nr. 7, blz. 454–455

Kamerstukken II 1983/84, 18 262 nr. 3, blz. 8

Kamerstukken II 2006-2007, 30 572, nr. 13, blz. 28

Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 34, blz. 9

Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 3, blz. 7–9

Kamerstukken II 2010/11, 32 505, nr. 6, blz. 26

Kamerstukken II 2005/06, 30 375, nr. 2, blz. 91–92

Kamerstukken II 2004–2005, 30 107, nr. 2, blz. 2

Overige stukken

Staatsblad 1969, 445

Staatsblad. 2018, 504

Staatsblad. 2018, 505

Staatsblad. 2018, 504

‘Naar een activerender belastingstelsel’ Rapport Commissie-Inkomstenbelasting en toeslagen 2013, blz. 55

Vertrouwen in de toekomst, Regeerakkoord 2017 – 2021, blz. 34 (V-N 2017/50.3)

Regeerakkoord 2017-2021 ‘Vertrouwen in de toekomst’, blz. 35-36, V-N 2017/15.3